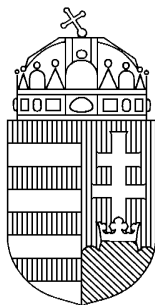

MAGYAR

KÖZLÖNY

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG HIVATALOS LAPJA

Budapest,
2003. június 4.,
szerda

62. szám

Ára: 420,- Ft

TARTALOMJEGYZÉK

Oldal

78/2003. (VI. 4.) Korm. r.	A Magyar Köztársaság Kormánya és Ukrajna Kormánya között a határforgalom ellenőrzéséről a közúti, vasúti és vízi közlekedésben szóló, Kijevben, 2002. február 6. napján aláírt Egyezmény kihirdetéséről	4980
8/2003. (VI. 4.) KvVM r.	A védett természeti területek védeltségi szintjének helyreállításához szükséges kisajátítások ütemezéséről szóló 12/1997. (IV. 25.) KTM rendelet módosításáról	4983
31/2003. (VI. 4.) AB h.	Az Alkotmánybíróság határozata	4984
32/2003. (VI. 4.) AB h.	Az Alkotmánybíróság határozata	4998
1050/2003. (VI. 4.) Korm. h.	A forint euróhoz viszonyított középárfolyamának megállapításáról	5005
	A BM Központi Adatfeldolgozó, Nyilvántartó és Választási Hivatal közleménye	5005
	A Függetlenek Listája 2002. évi pénzügyi beszámolója	5006

II. rész JOGSZABÁLYOK

A Kormány rendeletei

A Kormány 78/2003. (VI. 4.) Korm. rendelete

**a Magyar Köztársaság Kormánya és Ukrajna Kormánya
között a határforgalom ellenőrzéséről a közúti,
vasúti és vízi közlekedésben szóló,
Kijevben, 2002. február 6. napján aláírt Egyezmény
kihirdetéséről**

[Az Egyezmény jóváhagyásáról szóló jegyzékváltás
2002. év október hó 24. napján megtörtént. Az Egyezmény,
13. Cikkének (1) bekezdése értelmében 2002. év novem-
ber hó 23. napján lép hatályba.]

1. §

A Kormány a Magyar Köztársaság Kormánya és Ukrajna Kormánya között a határforgalom ellenőrzéséről a közúti, vasúti és vízi közlekedésben, Kijevben, 2002. február 6. napján aláírt Egyezményt e rendelettel kihirdeti.

2. §

Az Egyezmény magyar nyelvű szövege a következő:

„Egyezmény

**a Magyar Köztársaság Kormánya és Ukrajna Kormánya
között a határforgalom ellenőrzéséről a közúti,
vasúti és vízi közlekedésben**

A Magyar Köztársaság Kormánya és Ukrajna Kormánya (a továbbiakban: Szerződő Felek) azzal a szándékkal, hogy a magyar—ukrán államhatáron a közúti, a vasúti és a vízi közlekedésben a határforgalom ellenőrzését egyszerűsítsék és gyorsítsák, a következőkben állapodnak meg:

I. Rész

Általános rendelkezések

1. Cikk

A jelen Egyezményben használt fogalmak jelentése a következő:

1. „Határforgalom-ellenőrzés” — a Szerződő Felek államának valamennyi olyan hatályos jogi előírásainak a végrehajtása, amelyet a személyek határátléptetésére, valamint a javak behozatalára, kivitelére és a Szerződő Felek államának területén történő átvitelére alkalmaznak.

2. „Határforgalom-ellenőrző szervek” — a határrendészeti és vámigazgatási szervek, valamint a Szerződő Felek államának jogszabályaiban határforgalom-ellenőrzésre feljogosított más hatóságok.

3. „Szolgálati személyek” — azok a személyek, akik a Szerződő Felek államának határforgalom-ellenőrző szervei megbízásából, hatályos jogszabályaik alapján a határforgalom ellenőrzését végzik.

4. „Javak” — az áruk, a szállítóeszközök és egyéb értékek, beleértve azokat is, amelyek a devizasabályozás hatálya alá tartoznak.

5. „Beléptető állam” — az az állam, ahová a személyeket és javakat a határforgalom-ellenőrző szervek beléptetik.

6. „Kiléptető állam” — az az állam, ahonnan a személyeket és javakat a határforgalom-ellenőrző szervek kiléptetik.

2. Cikk

(1) A Szerződő Felek ezen Egyezmény alapján, minden szükséges intézkedést megtesznek a nemzetközi személy- és áruforgalom, valamint a határmenti forgalom fejlesztése érdekében, határátkelőhelyeiken egyszerűsítik, meggyorsítják a közúti, a vasúti és a vízi határforgalom ellenőrzését.

(2) A jelen Cikk (1) bekezdésében megjelölt célból, a Szerződő Felek államának szolgálati személyei a saját államuk területén

- a közúti határátkelőhelyeken,
- meghatározott vasútszakaszon közlekedő vonatokon és vasúti határállomásokon,
- meghatározott víziút-szakaszon, a határkikötőkben határforgalom-ellenőrzést végeznek.

(3) A Szerződő Felek kétoldalú szerződésben meghatározzák és szabályozzák

a) a határátkelőhely létesítésének helyét, forgalmi jellegét, nyitva tartásának idejét és a működtetésének rendjét;

b) a határátkelőhelyek forgalmi jellegének megváltoztatását vagy megszüntetésének feltételeit.

II. Rész

A határátlépés szabályai és a határforgalom ellenőrzésének rendje

3. Cikk

(1) Az államhatárt — a jelen Egyezményben vagy más nemzetközi szerződésben meghatározott kivételekkel —

csak a kijelölt határátkelőhelyeken, érvényes úti okmánnyal lehet átlépni.

(2) A határátkelőhelyeken, illetve a jelen Egyezmény 4. Cikkében megfogalmazott esetekben a határforgalom-ellenőrzés során a személyek határátléptetése, valamint a javak behozatala, kivitele és átvitele a Szerződő Felek államának hatályos belső jogszabályai alapján történik.

4. Cikk

Kölcsönös egyetértés esetén a magyar Szerződő Fél részéről a határőrség országos parancsnoka a vám- és pénzügyőrség országos parancsnokával egyetértésben, az ukrán Szerződő Fél részéről az Állami Határőrizeti Bizottság elnöke az Állami Vámigazgatási Szolgálat elnökével, valamint a közlekedési miniszterrel egyetértésben hatályos jogszabályaik alapján, előzetes időpont, időtartam és hely szerinti egyeztetés után engedélyezhetik

- a működő határátkelőhelyeken a forgalom jellegétől eltérően a személyek és javak átléptetését,
- ideiglenes határátkelőhelyek megnyitását.

5. Cikk

(1) Nem lehet megtagadni azoknak a javaknak a kiléptető államba való visszaszállítását és visszafogadását, amelyeknek a behozatalát a beléptető állam szolgálati személyei nem engedélyezték.

(2) Az (1) bekezdésben említett intézkedések végrehajtása során a határforgalom-ellenőrző szervek haladéktalanul tájékoztatják egymást az intézkedések végrehajtásáról.

6. Cikk

A határforgalom-ellenőrző szervek a határátkelőhelyeken a személy- és áruforgalomban bekövetkező indokolatlan várakozások megelőzése és csökkentése érdekében összehangolt, együttes intézkedéseket tesznek. Így különösen:

1. Kölcsonösen tájékoztatják egymást a személy- és járműforgalom váratlan növekedéséről, a kialakult várakozásokról, a határforgalom ellenőrzéséhez szükséges várakozási időről.

2. Haladéktalanul tájékoztatják egymást a tervezett forgalomkorlátozásokról, a forgalmi torlódásokról, valamint ezek megszűnéséről.

3. A tömegtájékoztatási eszközök lehetőségeit kihasználva tájékoztatják saját államuk lakosságát azokról az okokról és körülményekről, amelyek a határátkelőhelyeken a várakozást, illetve a forgalom átirányítását előidéztek.

4. A járműforgalom torlódása esetén a magyar Szerződő Fél részéről a határőrség országos parancsnoka és a vám- és pénzügyőrség országos parancsnoka, az ukrán Szerződő Fél részéről az Állami Határőrizeti Bizottság elnöke, az Állami Vámigazgatási Szolgálat elnökével egyetértésben ideiglenes jelleggel engedélyezhetik a személyek és javak átirányítását azokra a határátkelőhelyekre, amelyeken nemzetközi szerződés azt nem teszi lehetővé. Ez nem vonatkozik a veszélyes árukra, valamint azokra az árukra, amelyek növény- és állategészségügyi vizsgálat nélkül nem szállíthatók át az államhatáron.

5. A Szerződő Felek ösztönzik és támogatják olyan ellenőrzési technológiák, módszerek alkalmazását, amelyek a biztonsági követelménynek megfelelnek, és biztosítják a kulturált és a lehető leggyorsabb átléptetést, figyelemmel a kombinált fuvarozási módokra is. E technológiákat és módszereket folyamatosan elemzik és fejlesztik.

6. A határforgalom-ellenőrzést végző szervek a határátkelőhelyek között hírósszekötötést létesítenek a szolgálati személyek részére. Az összekötötés létesítésére az érintett szervek külön megállapodást kötnek, melyet jegyzőkönyvbe foglalnak.

III. Rész

Eljárási szabályok

7. Cikk

(1) A határforgalom-ellenőrző szervek a jelen Egyezményben foglalt feladataik végrehajtása érdekében az együttműködésre vagy segítségnyújtásra irányuló megkereséseiket írásban, magyar, illetve ukrán nyelven küldik meg a másik Szerződő Fél állama határforgalom-ellenőrző szervének. Az együttműködő szervek más idegen nyelv használatában is megállapodhatnak.

(2) Az együttműködési vagy a segítségnyújtási kérelem teljesítése részben vagy egészben visszautasítható vagy feltételekhez köthető, ha annak teljesítése sértené bármelyik Szerződő Fél államának szuverenitását, veszélyeztetné biztonságát vagy alapvető érdekét, vagy hatályos belső jogszabályaiba ütközik.

(3) A segítségnyújtás felfüggesztéséről vagy feltételekhez kötéséről vagy megtagadásáról, illetve annak okairól haladéktalanul értesíteni kell a megkereső Szerződő Fél államának határforgalom-ellenőrző szerveit.

8. Cikk

(1) A Szerződő Felek határforgalom-ellenőrző szervei — kölcsönösen kicserélik tudományos, technikai és gyakorlati tapasztalataikat,

— konferenciákat, tanulmányutakat, tudományos programokat rendeznek szakembereik részére, beleértve a megfelelő oktatási intézmények együttműködését.

(2) A Szerződő Felek a határforgalmat, a határforgalom ellenőrzését érintő jogszabályok és egyéb belső rendelkezések változásairól haladéktalanul, kölcsönösen tájékoztatják egymást.

9. Cikk

A Szerződő Felek szolgálati személyei a jelen Egyezményből származó feladataik teljesítése során a közös államhatárt érvényes szolgálati célú Határátlépési Igazolvánnyal, illetve Névjegyzékkel jogosultak átlépni, amelynek a használatát a Magyar Köztársaság Kormánya és Ukrajna Kormánya között a magyar—ukrán államhatár szolgálati célú átlépéséhez szükséges okmányok egységesítéséről szóló Egyezmény határozza meg.

IV. Rész

Záró rendelkezések

10. Cikk

(1) Jelen Egyezmény végrehajtásának összehangolásáért a magyar Szerződő Fél részéről a Belügyminisztérium, az ukrán Szerződő Fél részéről a Határőrizeti Állami Bizottság mint illetékes szerv a felelős.

(2) A jelen Egyezmény végrehajtása érdekében a Szerződő Felek Határforgalom Ellenőrzési Vegyes Bizottságot (a továbbiakban: Vegyes Bizottság) hoznak létre. A Vegyes Bizottság társelnökét a magyar Szerződő Fél részéről a belügyminiszter az ukrán Szerződő Fél részéről a Határőrizeti Állami Bizottság elnöke, tagjait a határforgalom ellenőrzésében érintett központi szervek vezetői jelölik ki. A Vegyes Bizottság szükség szerint szakértőket vehet igénybe.

(3) A Vegyes Bizottság társelnökeinek kinevezéséről a Szerződő Felek diplomáciai úton tájékoztatják egymást. A küldöttségek tagjainak kinevezéséről a Vegyes Bizottság elnökei értesítik egymást.

(4) A Vegyes Bizottság tervezi és szervezi a jelen Egyezmény szerinti közös tevékenységet, meghatározza az információk cseréjének módját, figyelemmel kíséri az Egyezmény végrehajtását, javaslatot tesz az együttműködés továbbfejlesztése, az ügyrendjében meghatározott esetekben egyeztetett intézkedéseket tesz. A Vegyes Bizottság feladatait és működését az első ülésen elfogadott ügyrend alapján végzi.

(5) A Vegyes Bizottság rendes üléseit kölcsönös egyeztetés alapján, szükség szerint, de legalább évente felváltva a Magyar Köztársaság és Ukrajna területén tartja.

11. Cikk

(1) A jelen Egyezmény értelmezésével vagy alkalmazásával kapcsolatos vitákat a Szerződő Felek tárgyalások

útján rendezik. A tárgyalásokat a Vegyes Bizottság folytatja le és dönt a vitás kérdésekben. A tárgyalások eredménytelensége esetén a Szerződő Felek a vitákat diplomáciai úton rendezik.

(2) A jelen Egyezmény alkalmazását nemzetbiztonsági vagy a közrend védelme érdekében vagy más kényszerítő okból bármelyik Szerződő Fél részben vagy egészben átmenetileg felfüggesztheti. Erről, valamint a felfüggesztés megszüntetéséről a másik Szerződő Felet diplomáciai úton haladéktalanul értesíteni kell.

12. Cikk

A jelen Egyezmény nem érinti a Szerződő Felek más nemzetközi szerződésekből vagy egyéb nemzetközi kötelezettségéből származó jogait vagy kötelezettségeit.

13. Cikk

(1) Jelen Egyezmény határozatlan időre szól. A Szerződő Felek diplomáciai úton értesítik egymást arról, hogy az Egyezmény hatálybalépéséhez szükséges belső jogi követelményeknek eleget tettek. Az Egyezmény — a (2) bekezdésben foglaltak kivételével — a későbbi jegyzék keltét követő 30. (harmincadik) napon lép hatályba.*

(2) A jelen Egyezmény 9. Cikke a Magyar Köztársaság Kormánya és Ukrajna Kormánya között a magyar—ukrán államhatár szolgálati célú átlépéséhez szükséges okmányok egységesítéséről szóló, Kijevben, 2002. február hó 6. napján aláírt Egyezménnyel egyidejűleg lép hatályba.

(3) A jelen Egyezményt bármelyik Szerződő Fél írásban, diplomáciai úton felmondhatja. Az Egyezmény attól a naptól számított három hónap elteltével veszti hatályát, amikor a felmondásról szóló értesítést a másik Szerződő Fél átvette.

14. Cikk

(1) A jelen Egyezmény a Szerződő Felek kölcsönös egyetértésével kiegészíthető és módosítható.

(2) A kiegészítést és módosítást diplomáciai úton, írásban kell kezdeményezni. A kiegészítés és módosítás a 13. Cikkben foglalt eljárási rend szerint lép hatályba.

Készült Kijevben, 2002. év február hó 6. napján, két eredeti példányban, magyar és ukrán nyelven. Mindkét nyelvű szöveg egyaránt hiteles.

A Magyar Köztársaság
Kormánya részéről

Ukrajna Kormánya
részéről”

* Kihirdette a 64/2003. (V. 13.) Korm. rendelet, hatályos 2003. február 23. napjától.

3. §

(1) Ez a rendelet a kihirdetése napján lép hatályba, az Egyezmény rendelkezéseit — a 9. Cikk kivételével — 2002. november 23. napjától, a 9. Cikk rendelkezését pedig 2003. február 23. napjától kell alkalmazni.

(2) E rendelet végrehajtásáról a belügyminiszter, a pénzügyminiszter és a földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter gondoskodik.

Budapest, 2002. március 18.

Orbán Viktor s. k.,
miniszterelnök

A Kormány tagjainak rendeletei

A környezetvédelmi és vízügyi miniszter 8/2003. (VI. 4.) KvVM rendelete

a védett természeti területek védettségi szintjének helyreállításához szükséges kisajátítások ütemezéséről szóló 12/1997. (IV. 25.) KTM rendelet módosításáról

A védett természeti területek védettségi szintjének helyreállításáról szóló 1995. évi XCIII. törvény 9. §-ának

(2) bekezdésében kapott felhatalmazás alapján — a pénzügyminiszterrel egyetértésben — a következőket rendelem el:

1. §

A védett természeti területek védettségi szintjének helyreállításához szükséges kisajátítások ütemezéséről szóló 12/1997. (IV. 25.) KTM rendelet (a továbbiakban: R.) 1. §-a helyébe a következő rendelkezés lép:

„1. § A védett és védelemre tervezett (a továbbiakban együtt: védett) természeti területek közül a 2003-ban kisajátításra tervezett földterületek nagyságát — nemzeti park igazgatóságokként (a továbbiakban: igazgatóság), valamint művelési ág szerint — e rendelet melléklete tartalmazza.”

2. §

Az R. melléklete helyébe e rendelet *melléklete* lép.

3. §

Ez a rendelet a kihirdetése napján lép hatályba.

Dr. Persányi Miklós s. k.,
környezetvédelmi és vízügyi miniszter

Melléklet a 8/2003. (VI. 4.) KvVM rendelethez

[Melléklet a 12/1997. (IV. 25.) KTM rendelethez]

A 2003-ban kisajátításra tervezett védett és védelemre tervezett természeti területek adatai igazgatósági bontásban

Igazgatóság	Földterület kiterjedése művelési ágak szerint (hektár)											
	szántó	rét	legelő	szőlő	kert	gyümölcsös	nádas	erdő	halastó	művelésből kivett	összesen	aranykorona érték (AK)
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.
Duna-Ipoly Nemzeti Park	50	230	23	—	—	—	15	117	—	85	520	5 660
Balaton-felvidéki Nemzeti Park	54	—	203	—	—	—	13	61	—	6	337	5 062
Fertő-Hanság Nemzeti Park	—	—	114	—	—	—	5	200	—	5	324	2 740
Duna-Dráva Nemzeti Park	40	51	55	—	—	—	10	165	—	—	321	2 288

Igazgatóság	Földterület kiterjedése művelési ágak szerint (hektár)											
	szántó	rét	legelő	szőlő	kert	gyümölcsös	nádas	erdő	halastó	művelésből kivett	összesen	aranykorona érték (AK)
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.
Kiskunsági Nemzeti Park	3	—	423	1	—	—	95	67	—	5	594	3 235
Körös-Maros Nemzeti Park	275	—	155	—	—	—	—	59	—	14	503	8 965
Hortobágyi Nemzeti Park	135	—	1 480	—	—	—	—	67	—	—	1 682	10 327
Őrségi Nemzeti Park	164	—	74	—	—	—	—	18	—	—	256	2 538
Bükki Nemzeti Park	81	—	710	—	—	—	—	104	—	13	908	6 165
Aggteleki Nemzeti Park	105	—	15	—	—	6	—	182	—	—	308	1 805
ÖSSZESEN	907	281	3 252	1	—	6	138	1 040	—	128	5 753	48 785

III. rész HATÁROZATOK

Az Alkotmánybíróság határozatai

Az Alkotmánybíróság 31/2003. (VI. 4.) AB határozata

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára és mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megszüntetésére irányuló indítványok tárgyában — *dr. Kukorelli István* és *dr. Strausz János* alkotmánybírák különvéleményével — meghozta a következő

határozatot:

1. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy az egyes fontos, valamint közbizalmi és közvélemény-formáló tisztségeket betöltő személyek ellenőrzéséről és a Történeti Hivatalról szóló 1994. évi XXIII. törvény 2. § (3) bekezdés 16., 17. és 18. pontjainak a „közvetve vagy” szövegrészei alkotmányellenesek, ezért azokat megsemmisíti.

A 2. § (3) bekezdés 16., 17. és 18. pontja az alábbi szöveggel marad hatályban:

„16. a rádiózásról és televíziózásról szóló 1996. évi I. törvény 2. §-ának 31. pontja szerinti műsorszolgáltatók azon főszerkesztői, főszerkesztő-helyettesei, szerkesztői és rovatvezetői, akik a politikai közvélemény alakítására közvetlenül befolyást gyakorolnak,

17. az országos, regionális, megyei és helyi terjesztésű közéleti lapok azon főszerkesztői, főszerkesztő-helyettesei, szerkesztői, olvasószerkesztői, rovatvezetői, valamint főmunkatársai, akik a politikai közvélemény alakítására közvetlenül befolyást gyakorolnak,

18. az arra illetékes hatóság által nyilvántartott, magyar honosságú, legalább országosan elérhető internetes hírszolgáltatók azon főszerkesztői, továbbá hírkiadási joggal felruházott helyettesei, illetőleg megbízottai, akik a politikai közvélemény alakítására közvetlenül befolyást gyakorolnak,”

2. Az Alkotmánybíróság az egyes fontos, valamint közbizalmi és közvélemény-formáló tisztségeket betöltő személyek ellenőrzéséről és a Történeti Hivatalról szóló 1994. évi XXIII. törvény 2. § (3) bekezdés 16., 17. és 18. pontjának egyéb rendelkezései alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványokat elutasítja.

3. Az Alkotmánybíróság az egyes fontos, valamint közbizalmi és közvélemény-formáló tisztségeket betöltő személyek ellenőrzéséről és a Történeti Hivatalról szóló 1994. évi XXIII. törvény 2. § (3) bekezdés 15., 19—20. pontjai és a 2. § (4) bekezdés *b)* pontja alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványokat elutasítja.

4. Az Alkotmánybíróság elutasítja az egyes fontos, valamint közbizalmi és közvélemény-formáló tisztségeket

betöltő személyek ellenőrzéséről és a Történeti Hivatalról szóló 1994. évi XXIII. törvény 1. § e) pontjával, 2. § (3) bekezdésével, a 2. § (3) bekezdés 16—18. pontjaival és a 18. § (4) bekezdésével összefüggésben mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megszüntetésére irányuló indítványokat.

5. Az Alkotmánybíróság azt az indítványt, amely szerint az Országgyűlés mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenességet valósított meg azzal, hogy jogszabályban nem szabályozta valamennyi bíró és ügyész nemzetbiztonsági ellenőrzését, illetve nem írta elő a „III/III-as ügynököknek” a bíróságokról és az ügyészségekről való eltávolítását, elutasítja.

6. Az Alkotmánybíróság az egyes fontos, valamint közbizalmi és közvélemény-formáló tisztségeket betöltő személyek ellenőrzéséről és a Történeti Hivatalról szóló 1994. évi XXIII. törvény egészét támadó indítványt visszautasítja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

INDOKOLÁS

I.

Az Alkotmánybírósághoz több indítvány érkezett az egyes fontos, valamint közbizalmi és közvélemény-formáló tisztségeket betöltő személyek ellenőrzéséről és a Történeti Hivatalról szóló 1994. évi XXIII. törvény (a továbbiakban: Etv.) egyes rendelkezései alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára.

Az Etv.-t eddig az Alkotmánybíróság három határozatban vizsgálta. Ezek a 60/1994. (XII. 24.) AB határozat (a továbbiakban: 1. Abh., ABH 1994, 342.), a 18/1997. (III. 19.) AB határozat (ABH 1997, 77.) és a 23/1999. (VI. 30.) AB határozat (a továbbiakban: 2. Abh., ABH 1999, 213.).

Az 1. Abh. elfogadásának idején az Etv. 2. § 1—25. pontjai határozták meg az ellenőrzendő személyi kört, az ellenőrzés kiterjedt pl. a többségi állami tulajdonban lévő egyetemek és főiskolák rektoraira, dékánjaira és főigazgatóira; a megjelenésenként átlagosan 30 000 példányszámot meghaladó napi- és hetilapok szerkesztőire és ennél magasabb beosztású dolgozóira; a többségi állami tulajdonban lévő egyetemek és főiskolák tanszékvezetőire és ennél magasabb beosztású tisztségviselőire; az állami vagy többségi állami tulajdonban lévő gazdálkodó szervek vezetőire; a többségi állami tulajdonban lévő bankok, szakosított pénzügyintézetek és biztosítóintézetek vezetőire.

Az 1. Abh. az Etv. akkori megoldását, a személyi kör tételes, de alkotmányossági szempontból nem következetes meghatározását alkotmányellenesnek nyilvánította, mert az Etv. a személyi kör megvonásakor diszkriminációt

tartalmazott az ellenőrzés alá eső, illetve attól mentes csoportok között.

Az 1. Abh. után az Etv. módosítandó volt. Az 1. Abh.-t követően megalkotott, az egyes fontos tisztségeket betöltő személyek ellenőrzéséről szóló 1994. évi XXIII. törvény módosításáról szóló 1996. évi LXVII. törvény szerint az ellenőrzés az Országgyűlés vagy a köztársasági elnök előtt eskütételre kötelezett, illetve az Országgyűlés által megválasztott személyekre terjedt ki. A törvény az átvilágítandók körét leszűkítette az állami (közhatalmi) szférára, ezen belül meghatározott körre; a politikai közélet társadalmi szereplőire az átvilágítást már nem terjesztette ki. Az ellenőrzendő személyi körrel, az ellenőrzés sorrendjéről az Etv. 2. §-a szólt.

A 2. Abh. vizsgálta az Etv. 2. §-ának (1) bekezdését és a szabály alkotmányellenességét állító indítványokat elutasította.

Az Etv.-t 2000. június 30-ával ismét módosították. Az egyes fontos tisztségeket betöltő személyek ellenőrzéséről és a Történeti Hivatalról szóló 1994. évi XXIII. törvény módosításáról szóló 2000. évi XCIII. törvény (a továbbiakban: Tv.) 2. §-a az Etv. 2. §-át módosította; ez a módosítás az Etv.-ben meghatározott ellenőrzést kiterjesztette egyes közbizalmi és közvélemény-formáló tisztséget betöltő személyekre is. A Tv., javaslatának indokolása szerint, az említett AB határozatokat vette figyelembe, amikor az ellenőrzendő személyi kört szélesebben határozta meg.

1. A módosított Etv.-t támadó indítványok többsége lényegében ismét az ellenőrzés alá eső személyi kör meghatározását, illetve ennek viszonylag jelentős tágítását támadja. Kifogásolják a személyi kör meghatározásával, tágításával összefüggő értelmező rendelkezést is.

Az indítványok szerint az ellenőrzendő körét az Etv. az Alkotmány 70/A. §-ával ellentétesen, diszkriminatív módon határozza meg. Az Etv. 2. § (3) bekezdése nem tartalmaz egységes ismérvet a személyes és közérdekű adatok elhatárolásához és ezt a 2. § (4) bekezdés sem határozza meg egzakt formában.

Az indítványok egyike szerint az Etv. 2. § (3) bekezdés 15—18. pontjai sértik a sajtó szabadságát (Alkotmány 61. §).

Az indítványok szerint ellentét az 1. Abh.-ban kifejtett elvekkel az, hogy az Etv. nem csak a közvetlen, hanem a csupán közvetett befolyást gyakorló személyeket is az ellenőrzés körébe vonja; továbbá az is, hogy nem kifejezetten politikai irányultságú lapok (17. pont) dolgozóira és az internetes hírszolgáltatókra is kiterjeszti az ellenőrzést. Hivatkoztak az Alkotmány 2. § (1) bekezdése, 59. §-a, 70/A. §-a sérelmére.

1.1. Az Etv. 2. § (3) bekezdésének 19. pontja a pártok csoportját nem egységes mérce alapján kezeli, hanem egyedül attól függően, hogy költségvetési támogatásban részesülnek-e, ez pedig alkotmányosan nem lehet külön csoportképző elv a pártok halmazán belül, mert minden párt politikai tevékenység folytatására jött létre; a közvéle-

ményre gyakorolt hatásukra, a közvélemény alakítására a megkülönböztető ismérv alapján nem lehet ésszerűen következtetni. Állították, hogy a költségvetési támogatásban nem részesülő pártok kívül maradása az Alkotmány 59. §-ával és 70/A. §-ával ellentétes.

1.2. A 2. § (3) bekezdés 16—18. pontjaiban szereplő „befolyás gyakorlása” mint fogalom homályos és határozatlan; az Etv. nem határozza meg kellő pontossággal ezt a fogalmat és ezáltal bizonytalan az ellenőrzendő személyi kör is.

Ezzel összefüggésben állítják az indítványozók az Etv. 2. § (4) bekezdés *b*) pontja alkotmányellenességét is, a jogállamhoz [Alkotmány 2. § (1) bekezdés] tartozó jogbiztonság sérelmére hivatkozva.

Az indítványozó szerint az Etv. támadott szabályai nem rendelkeznek arról, hogy kinek kell a személyi hatály alá tartozó személyeket besorolnia. A törvényhozónak ezzel a mulasztásával megvalósul a véleménynyilvánítás korlátozásának lehetősége, illetve a sajtó szabadságának befolyásolása. A műsorszolgáltató vezetője személyes adat közlésére nem szólítható fel, és nem kötelezhető arra sem, hogy saját hatáskörében meghatározza azt, hogy ki tartozik az átvilágítási törvény személyi hatálya alá.

Az indítványozók állították azt is, hogy az „internetes hírszolgáltatók”-fogalom (18. pont) nem létezik, ezért az határozatlan és alkalmazhatatlan fogalom, ez a jogállamhoz tartozó jogbiztonságot sérti.

1.3. Az Etv. 2. § (3) bekezdés az indítványozók szerint önkényesen határozza meg a közhatalmat közvetlenül nem gyakorló, de a közvélemény alakítására befolyással lévő személyek közül az átvilágítandók körét, mert kimaradtak az egyházi méltóságok, a köztisztviselők és az érdekképviselők vezetői. Ez a mulasztás az Alkotmány 70/A. §-át és 54. §-át sérti.

1.4. Az Etv. 18. § (4) bekezdése a hiányosságánál fogva, a törvényhozó mulasztása miatt sérti az Alkotmány 70/A. §-át, 59. §-át, mert csupán az Etv.-ben meghatározott személyi kör számára teszi lehetővé igazolás kérését arról, hogy a kérelmező nem végzett az Etv. 1. §-ában meghatározott tevékenységet. Az Alkotmány 59. §-ával ellentétes az a mulasztás, hogy mások nem rendelkezhetnek személyes adataikkal.

2. Van olyan indítvány is, amely az Alkotmány 8. § (1) bekezdése, 54. § (1) bekezdése, 59. § (1) bekezdése, 57. §-a, 60. § (2) bekezdése, 70/A. §-a, 50. §-a és 48. § (3) bekezdése egyes szabályait idézi, mert szerinte „a hivatkozott jogszabály alkotmányellenessége” így foglalható össze.

Ez az indítvány az Etv. szabályai közül a 2. § (3) bekezdés 20. pontját támadja határozottan, a bírói függetlenség [Alkotmány 50. § (3) bekezdés] sérelmére hivatkozva.

3. Az egyik indítványban annak megállapítását kéri, hogy „az Országgyűlés ... mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenességet idézett elő, amikor ... az Etv. 1. §

e) pontjában csak a Nyilaskeresztes Pártot sorolta fel és elmulasztotta a Magyar Szocialista Munkáspártot és ennek elődpártjait is megemlíteni.”

Az indítványozó szerint „az Etv. 1. § *e*) pontja alkotmányellenes, mert diszkriminatív, és nem egyformán ítél meg egyébként azonosan értékelendő szervezeteket.”

4. Egy másik indítványozó kérte, hogy „az Alkotmánybíróság állapítsa meg, hogy az Országgyűlés mulasztásos alkotmányértékelést követett el azzal, hogy jogszabályban nem szabályozta valamennyi bíró és ügyész nemzetbiztonsági ellenőrzését, és nem távolították el a bíróságokról és ügyészségekről a politikailag túlságosan elkötelezett régi III/III-as ügynököket. Az Országgyűlés ezen mulasztása ... sérti az Alkotmány 57. § (1) bekezdését, mert politikailag túlzottan elkötelezett III/III-as ügynökök és egyes nagyon elkötelezett MSZMP-s káderek nem képesek arra a bíróságokon és ügyészségeken, hogy munkájukból száműzzék a politikai elkötelezettséget”.

II.

Az Alkotmány hivatkozott rendelkezései az alábbiak:

„2. § (1) A Magyar Köztársaság független, demokratikus jogállam. ...

3. § (1) A Magyar Köztársaságban a pártok az Alkotmány és az alkotmányos jogszabályok tiszteletben tartása mellett szabadon alakulhatnak és szabadon tevékenykedhetnek.

(2) A pártok közreműködnek a népakarat kialakításában és kinyilvánításában.

(3) A pártok közhatalmat közvetlenül nem gyakorolhatnak. Ennek megfelelően egyetlen párt sem irányíthat semmiféle állami szervet. A pártok és a közhatalom szétválasztása érdekében törvény határozza meg azokat a tisztségeket, közhivatalokat, amelyeket párt tagja vagy tisztségviselője nem tölthet be. ...

48. § ...

(3) A bírakat tisztségükből csak törvényben meghatározott okból és eljárás keretében lehet elmozdítani. ...

50. § ...

(3) A bírák függetlenek és csak a törvénynek vannak alárendelve. A bírák nem lehetnek tagjai pártoknak és politikai tevékenységet nem folytathatnak. ...

54. § (1) A Magyar Köztársaságban minden embernek veleszületett joga van az élethez és az emberi méltósághoz, amelyektől senkit nem lehet önkényesen megfosztani. ...

57. § (1) A Magyar Köztársaságban a bíróság előtt mindenki egyenlő, és mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat, vagy valamely perben a jogait és kötelességeit a törvény által felállított független és pártatlan bíróság igazságos és nyilvános tárgyaláson bírálja el.

59. § (1) A Magyar Köztársaságban mindenkit megillet a jóhírnévhez, a magánlakás sérthetetlenségéhez, valamint a magántitok és a személyes adatok védelméhez való jog.

(2) A személyes adatok védelméről szóló törvény elfogadásához a jelenlévő országgyűlési képviselők kétharmadának szavazata szükséges. ...

61. § (1) A Magyar Köztársaságban mindenkinek joga van a szabad véleménynyilvánításra, továbbá arra, hogy a közérdekű adatokat megismerje, illetőleg terjessze.

(2) A Magyar Köztársaság elismeri és védi a sajtó szabadságát. ...

70/A. § (1) A Magyar Köztársaság biztosítja a területén tartózkodó minden személy számára az emberi, illetve az állampolgári jogokat, bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül.”

Az Etv. támadott és érintett szabályai a következőképpen szólnak:

„1. § Ellenőrizni kell, hogy a 2. §-ban meghatározott személyek ...

e) tagjai voltak-e a Nyilaskeresztes Pártnak. ...

2. § (1) Az 1. §-ban meghatározott ellenőrzés — a (2) bekezdésben meghatározottak kivételével — az Országgyűlés vagy a köztársasági elnök előtt eskütelre kötelezett, illetve az Országgyűlés által megválasztott, valamint a (3) bekezdés 14—22. pontjában felsorolt személyekre terjed ki. ...

(3) Az (1) bekezdésben meghatározott személyek ellenőrzését az alábbi sorrend szerint kell elvégezni: ...

15. a Magyar Rádió Részvénytársaság, a Magyar Televízió Részvénytársaság, a Duna Televízió Részvénytársaság elnökei, alelnökei, valamint valamennyi további — az 1996. évi I. törvény 2. §-ának 31. pontja szerinti — műsorszolgáltató elnöke és alelnöke, illetve annak megfelelő vezető tisztségviselői,

16. a rádiózásról és televíziózásról szóló 1996. évi I. törvény 2. §-ának 31. pontja szerinti műsorszolgáltatók azon főszerkesztői, főszerkesztő-helyettesei, szerkesztői és rovatvezetői, akik a politikai közvélemény alakítására közvetve vagy közvetlenül befolyást gyakorolnak,

17. az országos, regionális, megyei és helyi terjesztésű közéleti lapok azon főszerkesztői, főszerkesztő-helyettesei, szerkesztői, olvasószerkesztői, rovatvezetői, valamint főmunkatársai, akik a politikai közvélemény alakítására közvetve vagy közvetlenül befolyást gyakorolnak,

18. az arra illetékes hatóság által nyilvántartott, magyar honosságú, legalább országosan elérhető internetes hírszolgáltatók azon főszerkesztői, továbbá hírkiadási joggal felruházott helyettesei, illetőleg megbízottai, akik a politikai közvélemény alakítására közvetve vagy közvetlenül befolyást gyakorolnak,

19. az állami költségvetési támogatásra jogosult pártok megyei és országos elnökségének tagjai vagy annak megfelelő vezető testületi tisztségviselők,

20. a hivatásos bírák,

21. az ügyészek, ...

(4) E törvény alkalmazásában ...

b) befolyás gyakorlása: az 1986. évi II. törvény 20. § e) pontja szerinti minden olyan tájékoztatás, amely közvetve vagy közvetlenül alkalmas a politikai közvélemény formálására. ...

18. § ...

(4) Bármely

— ügyvéd,

— közjegyző,

— egyházi személy, valamint

— a 2. § (3) bekezdésének 16—18. pontjaiban szereplő műsorszolgáltatók, közéleti lapok, internetes hírszolgáltatók azon munkatársa, aki az ott meghatározott tisztségek egyikét sem tölti be;

kérelmére igazolást kaphat arról, hogy az 1. §-ban meghatározott tevékenységet nem végzett.”

III.

Az indítványok részben megalapozottak.

Az Alkotmánybíróság a jelen ügyben harmadik alkalommal foglalkozik az Etv. lényeges szabályai, különösen az ellenőrzendő személyi kör meghatározása egyes alkotmányossági kérdéseivel.

Az első ügyben az Alkotmánybíróság az átvilágítás magyar modellje, az akkori Etv. általános, elvi alkotmányossági alapjairól döntött és határozta meg az átvilágítás alkotmányos kereteit, mindenkire kötelezően értelmezve az Alkotmánynak a közérdekű adatok nyilvánosságára, a személyes adatok védelmére és a diszkrimináció tilalmára vonatkozó szabályait.

Az első két ügyben és a jelenlegiben is közös az, hogy az egyes indítványok jellemzően két kérdést vitattak: a személyi körnek és az ellenőrzés mélységének meghatározását, azaz kikre és mire terjedhet ki az ellenőrzés.

Az Alkotmánybíróság az 1. Abh.-ban elvégezte az Alkotmány említett szabályai és az Etv. komplex, egymásra vonatkoztatott értelmezését; a jelen ügyben az Alkotmánybíróság nem látott okot arra, hogy a korábbi határozataiban megfogalmazott álláspontjától eltérjen. Ezért ott, ahol ezekre az értelmezésekre támaszkodik, nem tartja szükségesnek megismételni az 1. Abh. levezetéseit, hanem ezeknek csupán a jelen ügyben is alkalmazható eredményeire támaszkodik.

Az Alkotmánybíróság elsőként áttekintette korábbi határozatai ama lényeges megállapításait, amelyek az ellenőrzendő személyek körének és adatainak az Alkotmánnyal összhangban álló mikénti határozására vonatkoznak.

Az 1. Abh. a rendelkező részében megállapította: „a jogállamban közhatalmat gyakorló vagy a politikai közéletben részt vevő személyek — köztük azok, akik a politikai közvéleményt feladatszerűen alakítják — arra vonatkozó adatai, hogy korábban a jogállamisággal ellentétes tevékenységet folytattak, vagy olyan szerv tagjai voltak, amely korábban a jogállamisággal ellentétes tevékenységet foly-

tatott, az Alkotmány 61. § szerinti közérdekű adatok.” (ABH 1994, 342.)

Az Alkotmánybíróság megállapította azt is, hogy az akkor vizsgált törvény „a közérdekű és a személyes adatok elhatárolására” nem alkalmazta következetesen ugyanazt az ismérvet, s ez az azonos ismérveknek megfelelő személyi köröket tekintve az ellenőrzés alá eső, illetve attól mentes csoportok között alkotmányellenes megkülönböztetésre vezetett. Az 1. Abh. szerint a diszkrimináció kiküszöbölésére a törvényhozónak az egységes mércét az alkotmányos kereteken belül saját döntése szerint kell meghatároznia és következetesen érvényesítenie.

Az 1. Abh. szerint „a jogállamisággal ellentétes tevékenység” minősül közérdekű adatnak (ABH 1994, 342, 355.). Ennek fogalmi meghatározása a törvényalkotóra tartozik. Ugyancsak az 1. Abh. szerint mind a személyi körnek, mind az ellenőrzés mélységének meghatározása politikai döntés függvénye.

Az 1. Abh. indokolása szerint: „az Alkotmányból ez a politikai döntés, azaz az átvilágítandó adatok és a személyi kör pontos meghatározása, nem vezethető le, hanem egyrészt az a követelmény, hogy az adatok nem tarthatók titokban, de teljeskörűen nem hozhatók nyilvánosságra sem, másrészt, hogy — ha már a politikai döntés megtörtént — az Országgyűlés az átvilágítandó személyi kört és a közérdekű adatokat egységesen aszerint a mérce szerint határozza meg, amellyel — alkotmányos lehetőségei között — az Alkotmány 61. és 59. §-ai kölcsönös korlátait meghúzta. ... Az Alkotmánybíróság e tekintetben nem veheti át a törvényhozóra tartozó politikai kérdés eldöntését, de megállapítja az egységes alkotmányos ismérv alkalmazásának hiányát. A 2. § ezért ellentétes az Alkotmány 70/A. §-ával. A törvényhozónak a diszkrimináció kiküszöbölésére az egységes mércét saját döntése szerint kell meghatároznia, és következetesen érvényesítenie” (ABH 1994, 342, 357—358.).

A 2. Abh. megerősítette, hogy „a törvényhozóra tartozó politikai kérdés” (ABH 1999, 213, 225.) az átvilágítás mélységének meghatározása; az Alkotmánybíróság azt vizsgálja, hogy az adatok és a személyi kör meghatározása a közérdekű adattá nyilvánítás az 1. Abh.-ban leírt alkotmányos határain belül marad-e, és az alkalmazott mércét a módosított Etv. következetesen alkalmazza-e, különösen az egyes világosan elhatárolható és hasonló ismérvű személyi csoportokon belül.

Az Etv.-t módosító törvény a személyi kört kibővítette. A hatályos Etv. 2. § (3) bekezdés 14—22. pontjai az átvilágítást kiterjesztették az Etv. szerint közvélemény-formáló tisztségeket betöltő személyekre (műsorszolgáltatók elnökei, alelnökei, a közvélemény alakítására befolyást gyakorló főszerkesztők, főszerkesztő-helyettesek, szerkesztők, olvasószerkesztők, rovatvezetők, valamint főmunkatársak, az állami költségvetési támogatásra jogosult pártok vezető testületi tisztségviselői), továbbá a hivatásos bírákra és ügyészekre.

Az 1. Abh. a politikai közéletben részt vevő személyek — köztük azok, akik a politikai közvéleményt feladatszerűen alakítják — bizonyos adatait az Alkotmány 61. § szerinti közérdekű adatnak nyilvánította.

Az 1. Abh. szerint „a korábbi politikai tevékenység azon személyekkel kapcsolatosan közérdekű adat, akiknek jelenlegi tevékenysége is befolyásolja a politikai közvéleményt, vagy azáltal, hogy közhatalmat gyakorol, politikai közszereplést vállal, vagy azáltal, hogy a közvélemény-formálás közvetítőit, médiumait működteti, s ezáltal közvetlenül képes a politikai közvélemény alakítására.” (ABH 1994, 342, 364.)

1. Az Alkotmánybíróság elsőként az ellenőrzésnek a közhatalmat nem gyakorlók bizonyos körére történő kiterjesztése és ennek során az új személyi kör meghatározása alkotmányellenességét vizsgálta.

A személyi kör meghatározásával, tágításával összefüggésben megállapítható, hogy az Etv. 2. § (3) bekezdés 14—18. pontjai — az 1. Abh.-ban foglaltakra figyelemmel — olyan személyekre vonatkoznak, akiknek tevékenysége azáltal, hogy a közvélemény-formálás közvetítőit, médiumait működteti, a politikai közvéleményt befolyásolhatja.

Az Etv. 2. § (3) bekezdés 14—18. pontjai egyes részlet-szabályai vizsgálatánál az Alkotmánybíróság a következőket állapította meg:

A 14. és részben a 15. pont a közszolgálati médiumok legfelsőbb vezetőire vonatkozik. Az 1. Abh. szerint „a közszolgálati médiumok legfelsőbb vezetői alkotmányos aggály nélkül az ellenőrzendők közé tartoznak”. (ABH 1994, 342, 364.) A csupán a véleménynyilvánítás vélt sérelmének szempontjából támadott 15. pont más, de a politikai közvélemény feladatszerű alakítása szempontjából a közszolgálati médiumokkal összemérhető műsorszolgáltatók legfelsőbb vezetőire is kiterjed. A 16—17—18. pont a megjelölt munkakört betöltő személyek közül csak azokra terjed ki a törvény szerint, „akik a politikai közvélemény alakítására közvetve vagy közvetlenül befolyást gyakorolnak” közéleti lapnál vagy internetes hírszolgáltatónál.

A törvény ezzel a meghatározással az 1. Abh.-ban megfogalmazott, idézett szempontokat törekszik figyelembe venni. Az 1. Abh.-val összhangban a 17. és 18. pont tekintettel van arra, hogy nem minden szerkesztő és műsor foglalkozik politikával és formálja a politikai közvéleményt, és nem minden lap kifejezetten politikai irányultságú; ezzel az Etv. hatályos szabálya nem csupán a médiumok befolyása, vagy a példányszám alapján feltételezett befolyás alapján nyilvánít személyes adatot közérdekűvé, mint tette azt az 1. Abh.-ban elbírált szabályozás. A 18. pont az internetes szolgáltatók közül csupán a hírszolgáltatókra vonatkozik.

A 19. pont a pártok egy részének vezető tisztségviselőiről szól. Az 1. Abh. szerint a közvélemény alakítása — „közreműködés a népakarat kialakításában” (ABH 1994, 342, 358.) — a politikai pártok Alkotmányban írt, fogalomképző feladata [Alkotmány 3. § (2) bekezdés].

A 20—21. pontban említett hivatásos bírák és ügyészek a rájuk vonatkozó szabályok szerint közhatalmat gyakorolnak.

Az Alkotmánybíróság szerint a kötelezően ellenőrzendő személyi körnek a kiterjesztése a közhatalmat nem gyakorló, közvélemény-formáló tisztségeket betöltő személyekre önmagában az Alkotmány 59. §-át nem sérti. Más kérdés az, hogy ennek az indítványokban támadott egyes részletszabályai miként állnak összhangban az Alkotmány egyes rendelkezéseivel. Az 1. Abh. szerint az Alkotmánybíróság az Etv. akkori vizsgálatakor abból indult ki, hogy egyes személyes adatok attól váltak alkotmányosan közérdekűvé, hogy olyan személyek korábbi, a jogállam alapelveivel ellentétes tevékenységét tárják fel, akik a jogállamban közhatalmat gyakorolnak, illetve olyan állást töltenek be, amellyel a politikai közvéleményt közvetlenül alakítják.

Az 1. Abh. már kimondta azt is, hogy „ez megfelel a korábbi, a véleménysszabadságra és közvéleményre vonatkozó alkotmánybírói határozatoknak is”. (ABH 1994, 342, 364.) Nem állapítható meg a jelen esetben sem, hogy az Etv. 2. § (3) bekezdés 15—18. pontjai ellentétesek lennének az Alkotmány 61. §-ával.

Az indítványok szerint az ellenőrizendők kiterjesztett körét az Etv. diszkriminatív módon határozza meg. Az Etv. 2. § (3) bekezdés egyes pontjai nem tartalmazzak „egységes ismérvet” a személyes és közérdekű adatok elhatárolásához és ezt a 2. § (4) bekezdés sem határozza meg egzakt formában.

Az 1. Abh. az Etv. eredeti, a módosításokat megelőző 2. §-át, az ellenőrzendő kört meghatározó szabályokat részben, a nem egységes ismerv alkalmazása miatt, találta alkotmányellenesnek. Mivel azonban, éppen az 1. Abh.-ban kifejtettükre figyelemmel, a személyi kör meghatározása politikai döntést kívánt, az Országgyűlés az egyes fontos tisztségeket betöltő személyek ellenőrzéséről szóló 1994. évi XXIII. törvény módosításáról szóló 1996. évi LXVII. törvényben a kört a korábbinál szűkebben is meghatározhatta, mind az adatok, mind a személyek tekintetében.

A 2. Abh. nem tartotta kifogásolhatónak, hogy csak a „fontosabb” állások betöltőinek ellenőrzésére, illetőleg adataik közzétételére kerülhetett sor.

A jelen ügyben azt kellett vizsgálni tehát, hogy az indítványokban foglalt kifogások alapján az Etv. támadott hatályos szabályairól megállapítható-e az „egységes ismerv” hiánya, az Alkotmány 70/A. §-ának sérelme.

A 2. Abh. szerint önmagában az, hogy a személyi kört nem egyetlen ismervvel alakították ki, nem jelentette azt, hogy az „egységes ismerv” hiányzik.

Az 1. Abh. rendelkező részében körülírt személyi kör legalább két olyan csoportot jelöl meg, így a közhatalmat gyakorló vagy a politikai közéletben részt vevő személyeket, amelyeknél csak a személycsoportokon belül vehető fel az azonos ismérveknek való megfelelés.

A politikai közéletben résztvevő személyek tekintetében az átvilágítás mélységét a módosított Etv.-ben rögzített

tartalommal elhatározó politikai döntés „tárgyilagos mérlegelés szerint” [35/1994. (VI. 24.) AB határozat, ABH 1994, 197, 200.] ésszerűen meghatározó és egységes szempontjaként fogadható el az, hogy e személyek csoportján belül az Etv. 2. § (3) bekezdés 16—18. pontja az átvilágítást csakis „a politikai közvélemény formálására alkalmas” lapokra, internetes hírszolgáltatókra, és csakis „a politikai közvélemény alakítására ... befolyást” gyakoroló, meghatározott személyekre terjesztette ki.

Az 1. Abh. szerint „[n]em minden szerkesztő és műsor foglalkozik politikával és formálja közvetlenül a politikai közvéleményt. (Így például a zenei szerkesztők nem sorolhatók az átvilágítandók közé.)” Az Etv. akkor vizsgált szabálya az egyenlő elbánás elvét azzal sértette, hogy nem tett különbséget a napi- és hetilapok között, nem volt tekintettel arra, hogy „azok politikai, közéleti, avagy szakmai, szórakoztató s más, nem kifejezetten politikai irányultságú lapok-e.” (ABH 1994, 342, 364.)

Az Etv. hatályos, a lapok tekintetében támadott szabálya, a 17. pont szövegszerűen is csupán a „közéleti” napi- és hetilapokra vonatkozik; nem terjed ki a szakmai, szórakoztató, s más, nem kifejezetten politikai irányultságú lapokra. Ugyanígy a 18. pont csak a hírszolgáltatókra terjed ki az internetes szolgáltatók közül.

Nem terjed ki tehát az átvilágítás a nem politikai, nem közéleti, hanem szakmai, szórakoztató s más, nem kifejezetten politikai irányultságú lapokra és e lapoknál azokra a személyekre, akik a politikai közvéleményt nem formálják. Ez az 1. Abh.-ban írtakkal összhangban van. Nem állapítható meg ezért, hogy az egységes ismerv, ami a politikai, közéleti lapokat illeti, az Etv. 2. § (3) bekezdéséből hiányozna és ez már önmagában az Alkotmány 70/A. §-ának sérelmét jelentené.

Az 1. Abh. viszont a politikai közvéleményt feladatszerűen alakítók között különböztet a szerint, hogy közvetlen vagy csupán közvetett befolyást gyakorolnak a politikai közvélemény alakítására.

Az 1. Abh. „a közvéleményt hivatásbeli feladatként alakító” átvilágítását engedte meg és kimondta, hogy „egyes személyes adatok attól váltak alkotmányosan közérdekűvé, hogy olyan személyek korábbi, a jogállam alapelveivel ellentétes tevékenységét tárják fel, akik a jogállamban ... olyan állást töltenek be, amellyel a politikai közvéleményt közvetlenül alakítják.” (ABH 1994, 342, 364.) Az 1. Abh. szerint az egyenlő elbánás megköveteli, hogy az ellenőrzés kiterjedjen a nem kereskedelmi országos vagy regionális rádió- és tv-adások szerkesztőire és magasabb beosztású dolgozóira, amennyiben azok közvetlenül politikai közvélemény-formáló tevékenységet végeznek (pl. politikai műsort szerkesztenek).

Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy ellentétes az 1. Abh.-ban az Alkotmánynak a személyes adatok védelmére vonatkozó szabályairól kifejtettekkel az, hogy az Etv. nem csak a közvetlen, hanem a csupán közvetett befolyást gyakorló személyeket is az ellenőrzés körébe vonja.

Ezért az Alkotmánybíróság az Etv. 2. § (3) bekezdés 16., 17. és 18. pontjainak a „közvetve vagy” szövegrészei alkotmányellenességét állapította meg és e rendelkezéseket megsemmisítette; az Etv. 2. § (3) bekezdés 15. pontját támadó indítványt elutasította és elutasította a rendelkező rész szerint a 16—18. pontok többi rendelkezését támadó indítványokat is.

1.1. A 2. § (3) bekezdésének 19. pontja a pártok csoportját attól függően kezeli eltérően, hogy költségvetési támogatásban részesülnek-e. Az indítványok szerint a költségvetési támogatásban nem részesülő pártok kívül maradása az Alkotmány 59. §-ával és 70/A. §-ával ellentétes.

Az Alkotmány 3. § (2) bekezdése szerint a pártok közreműködnek a népakarat kialakításában és kinyilvánításában.

Az Alkotmánybíróság egy korábbi határozatában megállapította, hogy ha a törvényhozó a pártok költségvetési eszközökből történő támogatását határozza el, ennek alapja, hogy a pártok teljesíteni tudják az Alkotmány 3. § (2) bekezdésében foglalt feladatukat, a népakarat kialakításában és kinyilvánításában való közreműködést. A döntés szerint ezért nem jelent alkotmányellenes hátrányos megkülönböztetést, ha az állam minimális követelményeket fogalmaz meg a támogatandó pártok számára, és a normatív támogatást csak az e követelményeket teljesítő pártoknak juttatja (2179/B/1991. AB határozat, ABH 1994, 518, 521.).

Noha minden párt politikai tevékenység folytatására jött létre, a népakarat kialakításában és kinyilvánításában való részvételre való alkalmasságukra, a közvéleményre gyakorolt hatásuk fokára, a politikai közvélemény-alakító képességükre a megkülönböztető ismerv alapján ésszerűen lehet következtetni.

Ezért a költségvetési támogatásra való jogosultság mint megkülönböztető ismerv alkotmányosan lehet külön csoportképző a pártok halmazán belül.

Ugyanúgy, ahogyan az 1. és 2. Abh. szerint nem kifogásolható, ha csak a „fontosabb” állások betöltőinek ellenőrzésére, illetőleg adataik közzétételére kerül sor, nem kifogásolható az sem, ha csak a „fontosabb” pártok meghatározott vezetőit világítják át, és nem terjed ki az átvilágítás más, a pártok működéséről és gazdálkodásáról szóló 1989. évi XXXIII. törvényben meghatározott választási eredményt el nem ért kisebb pártokra.

1.2. a) Az Etv. 2. § (3) bekezdés 15—18. pontjai az ellenőrzendő személyi kör meghatározásánál több ismervet alkalmaznak.

Ezek egyike szerint — az egyéb feltételek teljesülése mellett — csak azok esnek az ellenőrzés hatálya alá, akik a politikai közvélemény alakítására a törvény szerinti közvetve vagy közvetlenül „befolyást gyakorolnak”.

A befolyásgyakorlás homályos és határozatlan, nem kellő pontosságú voltára hivatkozva állítják az indítványozók az Etv. 2. § (4) bekezdés b) pontja alkotmányellenességét is, a jogállamhoz [Alkotmány 2. § (1) bekezdés] tartozó jogbiztonság sérelme miatt.

Az Etv. 2. § (4) bekezdés b) pontja kimondja, hogy befolyás gyakorlása: a sajtóról szóló 1986. évi II. törvény 20. § e) pontja szerinti minden olyan tájékoztatás, amely közvetve vagy közvetlenül alkalmas a politikai közvélemény formálására.

E törvény 20. § e) pontja szerint „tájékoztatás: tényeknek, eseményeknek, hivatalos közleményeknek, beszédeknek, valamint az ezekre vonatkozó véleményeknek, elemzéseknek és értékeléseknek sajtótermék útján történő nyilvános közlése”.

Az Etv. idézett szabályából az következik, hogy az Etv. alkalmazásában befolyás gyakorlása az olyan tájékoztatás, „amely közvetve vagy közvetlenül alkalmas a politikai közvélemény formálására”.

Az indítványok lényege szerint ez a meghatározás homályos és határozatlan, az Etv. nem határozza meg kellő pontossággal a befolyásgyakorlás fogalmát, és ezáltal bizonytalan az ellenőrzendő személyi kör is.

Az 1160/B/1992. AB határozat értelmében általános és elvont módon megfogalmazott jogi normák konkrét, egyedi esetekre való vonatkoztatása jogalkalmazási kérdés. A jogalkalmazás során minden jogszabály értelmezésre szorul még akkor is, ha annak problémamegoldó, alkotó jellege elmosódott, az értelmezési művelet más korábbi jogszabályértelmezésekre támaszkodva rutinná vált. A határozat szerint azt általában a jogalkotás dönti el, hogy amely életviszonyt milyen részletességgel szabályoz. A döntés kimondja, hogy „ez a jogszabály homályosságától, értelmezhetetlenségétől különálló kérdés. ... A jogszabálynak ezért az életviszonyok tipikus vonásait kell figyelembe vennie.” (ABH 1993, 607, 608.).

Az Etv. támadott szabályának feltételei, a rendelkezésben szereplő fogalmak ezt a követelményt kielégítik és a fogalmak nem is homályosak vagy értelmezhetetlenek.

Csak a jogalkalmazás számára eleve értelmezhetetlen jogszabály sérti a jogbiztonságot [vö.: 36/1997. (VI. 11.) AB határozat, ABH 1997, 222, 227—228.].

Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a konkrét esetben nem sérti a jogbiztonságot az, hogy a törvényi feltételeket a jogalkotó inkább keretjellegűen, és nem túl részletezően határozta meg. Nem alkotmányellenes, hogy a jogszabály tényállása nem tartalmaz tételes felsorolást az ellenőrzés alá eső műsorszolgáltatókról, lapokról, ezek meghatározott tevékenységet végző munkatársairól. Nincs alkotmányos akadálya annak, hogy a törvényalkotó átengedje az Alkotmány szabályai szerint megfelelően meghatározott ismervű, ellenőrzendő személyek konkrét meghatározását a jogalkalmazás számára. Tételes felsorolás helyett a megfelelően általános, absztrakt tényállás is alkalmas arra, hogy az Etv. egységes ismervre a jogalkalmazásban érvényesüljön.

Önmagában nem sérti a jogbiztonságot az, ha a jogszabály a jogalkalmazás során értelmezésre szorul, és esetenként az értelmezés problémamegoldó, alkotó jellege kerül előtérbe. Társadalmi-gazdasági viszonyok változása új jogszabály alkotását teheti szükségessé, új jogszabálynál az

értelmezési művet más korábbi jogszabályértelmezésekre kevésbé támaszkodhat, rutinná válásához megfelelő idő kell.

Az Etv. általános, elvont szabályainak konkrét esetekre való alkalmazása és ezzel kapcsolatban értelmezése, ideértve a „befolyás gyakorlása” újonnan beiktatott fogalmának tartalommal kitöltését is, a konkrét ügyekben a felhívott jogszabályok alapján a jogalkalmazásra, az ellenőrző bizottságra és a bírói gyakorlatra tartozik. A támadott fogalom meghatározás tekintetében a feltételezett értelmezési bizonytalanság, amelyre az indítványozók hivatkoznak, megalapozatlan.

Az Alkotmánybíróságnak nincs hatásköre a jogszabály önálló, alkotmányossági kérdéstől elvonatkoztatott értelmezésére. A támadott — és az előzőekben már ismertetett — rendelkezések szövegéből és összefüggéseiből nem lehet olyan megalapozott következtetésre jutni, hogy a fogalmak és rendelkezések a jogalkalmazás számára eleve értelmezhetetlenek lennének és emiatt a jogbiztonságot sértenék. Az Alkotmánybíróság ezért elutasította az erre hivatkozó indítványokat.

b) Az Etv. 8. §-a — a törvényben meghatározottak szerint — az ellenőrző bizottságot vizsgálódásra, adatszolgáltatás kérésére, betekintésre jogosítja fel.

Az Etv. 10. § (1) bekezdése szerint „a bizottság eljárása során — ha e törvény másként nem rendelkezik — az államigazgatási eljárás általános szabályairól szóló 1957. évi IV. törvény rendelkezéseit kell alkalmazni.”

Az államigazgatási eljárás általános szabályairól szóló 1957. évi IV. törvény (a továbbiakban: Áe.) 26. § (1) bekezdése szerint a közigazgatási szerv köteles a határozathozatalhoz szükséges tényállást tisztázni. Ha ehhez a rendelkezésre álló adatok nem elegendőek, hivatalból vagy kérelemre bizonyítási eljárást folytat le.

Az Áe. 28. § (1) bekezdése szerint a közigazgatási szerv a tényállás megállapítása céljából az ügyfelet okirat vagy más irat bemutatására hívhatja fel, illetőleg ennek érdekében más szervet megkereshet (10. §).

Az Áe. 29. § (1) bekezdése szerint az ügyre vonatkozó tény tanúval is bizonyítható. A (2) bekezdés kimondja, hogy a tanúként megidézett személy köteles a meghallgatása végett megjelenni és tanúvallomást tenni.

Az Alkotmánybíróság szerint nem szükséges, hogy az Etv. külön rendelkezék arról, kinek kell a személyi hatály alá tartozó személyekről az ellenőrző bizottságot tájékoztatni. Az ellenőrző bizottság eljárása során bármilyen törvényes bizonyítási eszközt az Etv. szabályai értelmében felhasználhat. Az Etv. meghatározza a bizottság mint sajátos közigazgatási szerv feladatát és azt a hatáskört is, amelynek ellátása a bizottságra tartozik. A bizottság az Etv.-ben meghatározott szempontok alapján természetes személyeket ellenőriz, és az ellenőrzés eredményeként tényeket megállapító döntést hoz. A bizottság döntésének felülvizsgálatára a közigazgatási határozatok bírósági felülvizsgálatára vonatkozó szabályok az irányadók. Alkotmányellenes mulasztás ebben a körben nem állapítható

meg, a hatályos szabályok kellően biztosítják az eljárás lefolytatásának lehetőségét, ezért az Alkotmánybíróság ezt az indítvány elutasította.

c) Az „internetes hírszolgáltatók”-fogalommal kapcsolatban [Etv. 2. § (3) bekezdés 18. pont] az Alkotmánybíróság nem látta megállapíthatónak, hogy ez a fogalom eleve alkalmazhatatlan, értelmezhetetlen lenne.

Az Etv. említett általánosságából nem ered bizonytalanság. Az Etv.-től megkívánt pontosság a jogállamhoz tartozó jogbiztonság szempontjából jelentős mértékben függ a szóban forgó jogszabály tartalmától, a szabályozni kívánt területtől, címzettjeinek számától és helyzetétől.

Számos jogszabály tartalmazza az internet szolgáltatás fogalmát és használja az internet, az internet szolgáltató kifejezést (pl. a hírközlésről szóló 2001. évi XL. törvény). Hírszolgáltatóra, hírszolgáltatóra, hírszolgáltatásra vonatkozó szabályokat is több más jogszabály tartalmaz (pl. az 1996. évi CXXVII. törvény a nemzeti hírgyűnésekről, az 1996. évi I. törvény a rádiózásról és televíziózásról, az 1986. évi II. törvény a sajtóról). A szerzői jogban általánosan ismert az olyan típusú nyilvánossághoz való közvetítés kérdése is, ahol a közönség a hozzáférés helyét és idejét egyénileg választhatja meg. A szerzői jog különbséget tesz továbbá a tartalomszolgáltatók és az ún. service provider között, aki az internet-szolgáltatás műszaki-technikai hátterét teremti meg. Nem állapítható meg minderre figyelemmel, hogy az Etv. címzettjei alapos okkal bizonytalanságban lehetnének az internetes hírszolgáltatók fogalmi meghatározás mikénti alkalmazása tekintetében.

Az Etv. 2. § (3) bekezdés 18. pontjának egyéb rendelkezései, összefüggésben az Etv. általános céljával és az ellenőrzendő személyi kör kiválasztásának általános szempontjaival, kellő eligazítást adnak e fogalom értelmezéséhez és a gyakorlatban való alkalmazásához. E rendelkezések az Alkotmánybíróság szerint nem eredményezik a jogállamhoz tartozó jogbiztonság sérelmét.

1.3. Az 1. Abh.-ban kifejtettek szerint a korábbi politikai tevékenység azon személyekkel kapcsolatosan közérdekű adat, akiknek jelenlegi tevékenysége is befolyásolja a politikai közvéleményt, vagy azáltal, hogy közhatalmat gyakorol, politikai közszereplést vállal, vagy azáltal, hogy a közvélemény-formálás közvetítőit, médiumait működteti, ezáltal közvetlenül képes a politikai közvélemény alakítására. „Ez az ismerv azonban csakis a feladatszerűen politikai véleményformálókra áll.” (ABH 1994, 342, 364.)

Nem sérti az egyenlő elbánás elvét, és nem valósít meg alkotmányellenes mulasztást az, hogy a kötelezően átvilágítandók között az egyházi méltóságok, a köztisztviselők és az érdekképviselők vezetői nem szerepelnek. Nem állapítható meg általánosságban, hogy e személyek mindegyike feladatszerűen politikai véleményformáló lenne; nem állapítható meg az sem, hogy velük összemérhető más személyi kör a törvény hatálya alatt szerepelne. A részben közhatalmat is gyakorló köztisztviselők vezetőit pedig — az 1. és 2. Abh. értelmében — a törvényhozó az átvilágításra vonatkozó politikai döntése alapján kihagyhatta a kötele-

zően átvilágítandók köréből. Az Etv. 2. § (3) bekezdése egyébként egységes abban, hogy egyetlen köztisztületre sem terjeszti ki a törvény hatályát.

1.4. a) Új eleme a törvénynek, hogy az ügyvédek, a közjegyzők, az egyházi személyek és az átvilágítással nem érintett újságírók önkéntesen kérhetik az átvilágításukat.

Az Etv. 18. § (4) bekezdése — az egyik indítvány szerint — diszkriminatív, mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenességet valósít meg az Alkotmány 70/A. §-a és 59. §-a sérelme miatt azzal, hogy csupán az Etv.-ben meghatározott személyi kör számára teszi lehetővé igazolás kérését arról, hogy a kérelmező nem végzett az Etv. 1. §-ában meghatározott tevékenységet.

Az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 20. §-a szerint az Alkotmánybíróság az arra jogosult indítványa alapján jár el. Jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló eljárás hivatalból nem indulhat [Abtv. 21. § (7) bekezdés].

A jelen ügyben az Alkotmánybíróság ezért kizárólag azt vizsgálta, hogy az indítványban felhívott érvek alapján az Etv. 18. § (4) bekezdése tekintetében mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítható-e, azaz van-e kötelezettsége a jogalkotónak arra, hogy mások számára is lehetővé tegye igazolás kérését, illetve a jogalkotó által választott megkülönböztetett mérce nem diszkriminatív-e önmagában.

A jogalanyok közötti megkülönböztetés ugyanis — az Alkotmánybíróság következetes álláspontja szerint — akkor tekinthető alkotmányellenesnek, ha a jogalkotó önkényesen, ésszerű indok nélkül, az azonos szabályozási kör alá vont jogalanyok között tett különbséget (191/B/1992. AB határozat, ABH 1992, 592, 593.). Az Alkotmánybíróság a diszkrimináció tilalmát vizsgálva a 43/B/1992. AB határozatában rámutatott arra, hogy személyek közötti diszkriminációról csak akkor lehet szó, ha valamely személyt vagy embercsoportot más, azonos helyzetben lévő személyekkel vagy csoporttal történt összehasonlításban kezelnek hátrányosabb módon (ABH 1994, 744, 745.). Az alapjognak nem minősülő egyéb jogra vonatkozó, személyek közötti hátrányos megkülönböztetés vagy más korlátozás alkotmányellenessége akkor állapítható meg, ha a sérelem összefüggésben áll valamely alapjoggal, végső soron az emberi méltóság általános személyiségi jogával és a megkülönböztetésnek, illetve korlátozásnak nincs tárgyilagos mérlegelés szerint ésszerű indoka, vagyis önkényes [35/1994. (VI. 24.) AB határozat, ABH 1994, 197, 200.].

Az Etv. koncepciójában a jogalkotó kezdettől fogva a kötelezően átvilágítandók körét határozta meg. Ebből következik, hogy másokat nem csupán nem volt kötelező ellenőrizni, de lehetőség sem volt más személyeknek az Etv. szerinti ellenőrzésére. A hatályos törvény e két személyi kör mellett egy újabb csoportot is kialakított azzal, hogy — viszonylag szűk körben — bevezette a kérelemre történő ellenőrzés lehetőségét.

E szabály hatálya alá tartozó személy kérelmére igazolást kaphat arról, hogy az Etv. 1. §-ában meghatározott tevékenységet nem végzett.

Az indítvány alapján az Alkotmánybíróságnak azt kellett vizsgálnia, hogy az Etv. 18. § (4) bekezdéséből megismerhető egységes mérce alapján van-e olyan újabb személyi kör, amelynek kötelezően a 18. § (4) bekezdés hatálya alá kellene tartoznia.

Az Etv. az igazolás kiadásának kérését is meghatározott foglalkozások gyakorlásához kapcsolta. Meghatározott foglalkozás gyakorlása és a szabályozás szempontjából azonosnak minősülő foglalkozást űzők megkülönböztetése más foglalkozást gyakorlóktól — tárgyilagos mérlegelés szerint — általában ésszerű indok a különbségtételhez.

b) Az Alkotmánybíróság szerint az ügyvédet, a közjegyzőt, az egyházi személyt foglalkozásuk szabályainál fogva titoktartási kötelezettség terheli. Ez a titoktartási kötelezettség működésük megszűnése után is fennmarad. A titoktartási kötelezettség a megbízó, a fél, az egyházi személlyel kapcsolatban álló polgár adataira, az említett hivatás gyakorlása során megismert tényekre vonatkozik.

Megállapítható az is, hogy a titoktartási kötelezettség mellett e személyek másokkal össze nem hasonlítható közbizalmi tisztséget is betöltenek.

Ezeknél az azonosságoknál fogva az Etv. az Alkotmány 70/A. §-ának és 59. §-ának sérelme nélkül megtehetette, hogy csupán az említett, közbizalmi tisztségeket gyakorló személyek számára tette lehetővé igazolás kiadásának kérését; nem tekinthető diszkriminatívnak, mulasztásnak az, hogy az ügyvéd, a közjegyző és az egyházi személy hivatása jellegzetességéhez nem hasonlítható más természetű foglalkozást gyakorló személyek számára az Etv. igazolás kérését nem teszi lehetővé.

c) Az Etv. 18. § (4) bekezdése értelmében az átvilágítással nem érintett újságírók is önkéntesen kérhetik az átvilágításukat. Az újságírók titoktartási kötelezettsége nem hasonlítható az ügyvéd, a közjegyző és az egyházi személy hivatása e jellegzetességéhez.

Ez a szabály az Etv. 2. § (3) bekezdésének 16–18. pontjaiban meghatározott, kötelezően ellenőrzendő személyekkel azonos foglalkozást gyakorló, de nem ellenőrzendő személyekre vonatkozik, e szabályok végrehajtásához tapad.

Az azonos munkahelyen, azonos beosztásban, azonos foglalkozást gyakorlók közül csupán azok ellenőrzését teszi kötelezővé az Etv., akik a törvény szövege szerint „a politikai közvélemény alakítására közvetve vagy közvetlenül befolyást gyakorolnak”.

A kötelezően ellenőrzendő személyek kiválasztása ebből a körből ebben az esetben jogalkalmazási kérdés. Az elbírálás esetenként vitára adhat okot, ami az eljárások elhúzódásához vezethet. Minthogy az átvilágítási eljárás titkos, de ugyanakkor nyomós társadalmi szükséglet a szóban lévő közérdekű adatok megismerése, ezt a folyamatot ésszerűen segítheti az, ha a törvény lehetővé teszi az azonos munkahelyen, azonos beosztásban, azonos foglalkozást

gyakorlók közül kérésükre azoknak az ellenőrzését is, akiknek ellenőrzése egyébként nem kötelező.

Megállapítható, hogy az Etv. 18. § (4) bekezdésében alkalmazott mérce alapján nincs olyan személyi kör, amelynek a 18. § (4) bekezdés hatálya alá kellene tartoznia. Az Alkotmánybíróság ezért elutasította az Etv. 18. § (4) bekezdésével összefüggésben mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megszüntetésére irányuló indítványt.

2. Van olyan indítvány is, amely az Alkotmány 8. § (1) bekezdése, 54. § (1) bekezdése, 59. § (1) bekezdése, 57. §-a, 60. § (2) bekezdése, 70/A. §-a, 50. §-a és 48. § (3) bekezdése egyes szabályait idézi, mert szerinte „a hivatkozott jogszabály alkotmányellenessége” így foglalható össze.

Ez az indítvány az Etv. szabályai közül csupán a 2. § (3) bekezdés 20. pontját támadja határozottan, a bírói függetlenség sérelmére hivatkozva.

a) A bíró közhatalmat gyakorol, az 1. Abh. szerint a közhatalmat gyakorló személyek arra vonatkozó adatai, hogy korábban a jogállamisággal ellentétes tevékenységet folytattak, vagy olyan szerv tagjai voltak, amely korábban a jogállamisággal ellentétes tevékenységet folytatott, az Alkotmány 61. § szerinti közérdekű adatok; az Országgyűlés ezért dönthetett úgy, hogy a bírák átvilágítandók.

Az Alkotmánybíróság itt is irányadónak tekintette a már hivatkozott korábbi döntéseiben foglaltakat.

Az 1. Abh. értelmében a közérdekűnek minősített és a továbbra sem nyilvános adatok körének meghatározása olyan „politikai kérdés”, amely a törvényhozónak viszonylag tág teret nyújt arra, hogy egyensúlyozzon a között, hogy bizonyos funkciókat teljeskörűen „átláthatóvá” tesz, míg mások tekintetében a „stabilitás” igényét érvényesítve korlátozza az adat hozzáférhetőségét és fenntartja a személyes adat jelleget. Az Alkotmányból ez a politikai döntés, azaz az átvilágítandó adatok és a személyi kör pontos meghatározása, nem vezethető le. Követelmény viszont, hogy „az Országgyűlés az átvilágítandó személyi kört és a közérdekű adatokat egységesen a szerint a mérce szerint határozza meg, amellyel — alkotmányos lehetőségei között — az Alkotmány 61. és 59. §-ai kölcsönös korlátait meghúzta.” (ABH 1994, 342, 357.) A bírák esetében nem állapítható meg, hogy az Országgyűlés ennek az alkotmányos lehetőségnek a kereteit átlépte.

Ezért az Alkotmánybíróság az Etv. 2. § (3) bekezdés 20. pontját támadó indítványt elutasította.

b) Az Abtv. 22. § (2) bekezdése szerint az indítványnak a kérelem alapjául szolgáló ok megjelölése mellett határozott kérelmet kell tartalmaznia. Ez azt jelenti, hogy az indítványozónak meg kell jelölnie nemcsak a jogszabályt, hanem a jogszabálynak azt a konkrét rendelkezését, amelyet az Alkotmánynak ugyancsak valamely konkrét rendelkezésébe ütközőnek tart (440/B/1993. AB végzés, ABH 1993, 910.).

Az indítványozó beadványai egyéb vonatkozásban nem tartalmaznak olyan határozott kérelmet, mint amelyet az

Abtv. 22. § (2) bekezdése kötelezően előír, ezért azok nem felelnek meg az érdemi eljárásra alkalmas indítványokkal szemben támasztott követelményeknek (32/B/1995. AB végzés, ABH 1995, 1075.).

Az indítványozó nem jelölte meg azt, hogy milyen okból és az Alkotmány mely konkrét rendelkezésébe ütközőnek tartja az Etv. általa felhívott egyes szabályait. Az indítványnak ezt a részét, mint nem kellően határozott kérelmet tartalmazó indítványt, az Alkotmánybíróság ezért visszautasította az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló 3/2001. (XII. 3.) Tü. határozat 21. §-a és a 29. § d) pontja alapján.

3. Az egyik indítványozó az Etv. 1. § e) pontjával összefüggésben mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megszüntetését kéri. Az indítványozó szerint diszkriminatív az, hogy az Etv. említett szabálya különbséget tesz egyes önkényuralmi pártok között és csupán a Nyilas-kereszt Pártot említi, nem említi a MSZMP-t és ennek elődpártjait.

Az 1. Abh. értelmében a közérdekűnek minősített és a továbbra sem nyilvános adatok körének meghatározása a törvényhozónak viszonylag tág teret nyújt arra, hogy korlátozza az adat hozzáférhetőségét és fenntartsa a személyes adat jelleget. A politikai döntés a nyilvánosság határait, azaz az átvilágítás mélységét szűkebben és tágabban is meghatározhatja. Az Alkotmányból az átvilágítandó adatok pontos meghatározása nem vezethető le.

Követelmény viszont, hogy a közérdekűnek minősített adatokat az Etv. 1. § e) pontja tekintetében is a törvényhozás egységes mérce alapján állapítsa meg. A diszkrimináció vizsgálatának előkérdése tehát, hogy a megkülönböztetés egymással összehasonlítható alanyi körre vonatkozik-e.

Bár az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdése szövegszerűen az emberi, állampolgári jogok tekintetében tiltja a hátrányos megkülönböztetést, a tilalom, ha a megkülönböztetés sérti az emberi méltósághoz való alapvető jogot, kiterjed az egész jogrendszerre [61/1992. (XI. 20.) AB határozat, ABH 1992, 280, 281.]. Az alapjognak nem minősülő egyéb jogra vonatkozó, személyek közötti hátrányos megkülönböztetés vagy más korlátozás alkotmányellenessége akkor állapítható meg, ha a sérelem összefüggésben áll valamely alapjoggal, végső soron az emberi méltóság általános személyiségi jogával és a megkülönböztetésnek, illetve korlátozásnak nincs tárgyilagos mérlegelés szerint ésszerű indoka vagyis önkényes [35/1994. (VI. 24.) AB határozat, ABH 1994, 197, 200.]. Az állam joga — s egyben bizonyos körben kötelezettsége is —, hogy a jogalkotás során figyelembe vegye az emberek között ténylegesen meglévő különbségeket [61/1992. (XI. 20.) AB határozat, ABH 1992, 280, 282.].

A jogalanyok közötti megkülönböztetés — az Alkotmánybíróság következetes álláspontja szerint — akkor tekinthető alkotmányellenesnek, ha a jogalkotó önkényesen, ésszerű indok nélkül tett különbséget az azonos szabályozási kör alá vont jogalanyok között (191/B/1992. AB határozat, ABH 1992, 592, 593.). Az Alkotmánybíróság a disz-

krimináció tilalmát vizsgálva a 43/B/1992. AB határozatában rámutatott arra, hogy személyek közötti diszkriminációról csak akkor lehet szó, ha valamely személyt vagy embercsoportot más, azonos helyzetben lévő személyekkel vagy csoporttal történt összehasonlításban kezelnek hátrányosabb módon (ABH 1994, 744, 745.).

Az Etv. 1. § e) pontja a Nyilaskeresztes Pártot említi, az MSZMP-t, illetve ennek elődpártjait nem. Az Etv. e szabálya szerint azt kell ellenőrizni, hogy meghatározott személyek (Etv. 2. §) tagjai voltak-e a Nyilaskeresztes Pártnak.

Az Alkotmánybíróságnak abban kellett állást foglalnia az indítvány alapján, hogy az MSZMP-hez és egyes elődpártjaihoz a tagként való tartozás ténye az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdése szempontjából összevethető-e a Nyilaskeresztes Pártban való tagsággal.

Az Alkotmánybíróság egyes döntéseiben a náci és a bolsevik önkényuralmi rendszereket, jelképeket vagy az okozott sérelmeket kezelte egységesen [14/2000. (V. 12.) AB határozat, ABH 2000, 83.; 28/1991. (VI. 3.) AB határozat, ABH 1991, 88, 102.; 22/1996. (VI. 25.) AB határozat, ABH 1996, 89, 101.]. Abból azonban, hogy a náci és a bolsevik önkényuralmi rendszerek, jelképek és az okozott sérelmek az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdése alapján egységesen kezelendők, nem következik az, hogy az MSZMP-ben és valamennyi elődpártjában már a betöltött tagság, az e pártok tagjává válás ténye önmagában is azonos megítélés alá kell hogy essen a Nyilaskeresztes Pártban betöltött tagsággal.

Az 1944. október 15-ét követő nyilas totális diktatúra és terror megvalósulásában a Nyilaskeresztes Párt tagsága által betöltött szerep, továbbá a Nyilaskeresztes Párt tagságának önkéntes vállalásával a nyilas rémuralomhoz való viszonyulás kifejezésre juttatása ebben a történelmi időszakban, nem vethető össze az indítványban felhívott egyes más pártokban, más történelmi időszakokban és más körülmények között vállalt tagság kérdéseivel az Alkotmány 70/A. §-a szempontjából, mert a mondott pártok tagjai nem képeznek feltétel nélkül azonos csoportot.

Az 1944. október 15-ét követő sajátos történelmi helyzet és ennek következtében az, ahogyan az ekkor hatalomra került Nyilaskeresztes Párt tagságának vállalásával az érintett személy a rendszer működésével való azonosulását kifejezésre juttathatta, alkotmányjogi szempontból eltér az 1956 novemberétől szerveződött és 1989 októberében feloszlott MSZMP-ben és elődpártjaiban való taggá válástól. Az Etv. egyes, a szóban lévő Nyilaskeresztes Párthoz hasonlítható szerveződésekben vállalt részvétel tényének vizsgálatát pedig előírja [1. § a), c) pont].

Az Alkotmánybíróság — fenntartva a náci és a bolsevik önkényuralmi rendszerek, jelképek és az általuk okozott sérelmek tekintetében kifejtett korábbi álláspontját — megállapítja: ha csoportképzés alapjának valamely pártban az indítvány alapján a taggá válás tényét kell tekinteni, akkor alkotmányossági szempontból, a kifejtettekre tekintettel, nem minősül e két párt tagsága azonos csoportnak. Az Alkotmánybíróság ezért az Etv. 1. § e) pontjával összefüggésben mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megszüntetésére irányuló indítványt elutasította.

4. Egy másik indítványozó kérte, hogy „az Alkotmánybíróság állapítsa meg, hogy az Országgyűlés mulasztásos alkotmányértéktét követett el azzal, hogy jogszabályban nem szabályozta valamennyi bíró és ügyész nemzetbiztonsági ellenőrzését, és nem távolították el a bíróságokról és ügyészségekről a politikailag túlságosan elkötelezett régi III/III-as ügynököket. Az Országgyűlés ezen mulasztása ... sérti az Alkotmány 57. § (1) bekezdését, mert politikailag túlzottan elkötelezett III/III-as ügynökök és egyes nagyon elkötelezett MSZMP-s káderek nem képesek arra a bíróságokon és ügyészségeken, hogy munkájukból száműzzék a politikai elkötelezettséget”.

A nemzetbiztonsági ellenőrzésről a nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló 1995. évi CXXV. törvény (a továbbiakban: Nbt.) 67—72. §-ai rendelkeznek. A 68. § (1) bekezdése értelmében a nemzetbiztonsági szolgálatok által végzett nemzetbiztonsági ellenőrzés célja annak vizsgálata, hogy fontos és bizalmas munkakörre jelölt, illetve az ilyen munkakört betöltő személyek megfelelnek-e az állami élet és a nemzetgazdaság jogszerű működéséhez szükséges, valamint — amennyiben szükséges — a nemzetközi kötelezettségvállalásokból fakadó biztonsági feltételeknek.

Az Alkotmány 57. § (1) bekezdése a bírói úthoz való alapvető jogot szabályozza. Az Nbt. rendelkezései célja, tárgya és az érintett személyi kört meghatározó egyes szabályok alapján megállapítható, hogy a bírói úthoz való alapvető jogból nem vezethető le valamennyi bíró és ügyész nemzetbiztonsági ellenőrzésének alkotmányos követelménye.

Az indítványnak az a része, amely tartalma szerint azt kifogásolja, hogy nincs kötelező törvényi előírás a „III/III-as ügynököknek” a bíróságokról és az ügyészségekről való eltávolítására, nem hozható összefüggésbe alkotmányjogi szempontból a bírói úthoz való joggal.

A mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megszüntetésére irányuló indítványt ezért az Alkotmánybíróság elutasította.

Dr. Németh János s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Bagi István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bihari Mihály s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Czúcz Ottó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Erdei Árpád s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Harmathy Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kukorelli István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Strausz János s. k.,
alkotmánybíró

*Dr. Tersztyánszkyé
dr. Vasadi Éva s. k.,*
előadó alkotmánybíró

Dr. Kukorelli István alkotmánybíró különvéleménye

Véleményem szerint a jogalkotó az egyes fontos tisztségeket betöltő személyek ellenőrzéséről és a Történeti Hivatalról szóló 1994. évi XXIII. törvény (a továbbiakban: átvilágítási törvény) módosításáról szóló 2000. évi XCIII. törvény megalkotása során nem érvényesítette megfelelően az Alkotmánybíróság 60/1994. (XII. 24.) AB határozatában foglalt, az Alkotmány 70/A. §-ából fakadó azt a követelményt, amely szerint a törvényhozónak az átvilágítandók körét egységes alkotmányos ismerv alapján kell meghatározni és ezt az egységes mércét következetesen kell érvényesítenie. Alkotmánysértőnek tartom továbbá, hogy az önkéntes átvilágítás lehetőségét a jogalkotó csupán az ügyvédek, a közjegyzők, az egyházi személyek és a kötelezően átvilágítandó személyek körébe nem tartozó sajtómunkatársak számára tartja fenn. Végül, álláspontom szerint, az átvilágítási törvény 2. § (3) bekezdés 16., 17. és 18. pontjaiban, valamint a 2. § (4) bekezdés *b*) pontjában foglalt „közvetve vagy” fordulaton túl a jogbiztonság alkotmányos elvével ellentétes az a törvényi rendelkezés is, amely előírja az „arra illetékes hatóság által nyilvántartott” internetes hírszolgáltatók egyes munkatársainak az átvilágítását [átvilágítási törvény 2. § (3) bekezdés 18. pont].

1. Az Alkotmánybíróság a 60/1994. (XII. 24.) AB határozatában meghatározta azokat az Alkotmányból fakadó követelményeket, amelyeket a jogalkotónak figyelembe kell vennie akkor, amikor törvényt alkot a célból, hogy a közvélemény számára megismerhetővé váljon, a közhatalmat gyakorlók, illetve a politikai közélet egyes szereplői végeztek-e korábban a jogállamisággal ellentétes tevékenységet. E szerint az átvilágítandók körének meghatározása az Országgyűlés mérlegelési körébe tartozó politikai döntés, amely „az átvilágítás mélységét szűkebben és tágabban is meghatározhatja. Az Alkotmányból ez a politikai döntés, azaz az átvilágítandó adatok és személyi kör pontos meghatározása nem vezethető le, hanem egyrészt az a követelmény, hogy az adatok nem tarthatók titokban, de teljeskörűen nem hozhatók nyilvánosságra sem, másrészt, hogy — ha már a politikai döntés megtörtént — az Országgyűlés az átvilágítandó személyi kört és a közérdekű adatokat egységesen a szerint a mérce szerint határozza meg, amellyel — alkotmányos lehetőségei között — az Alkotmány 61. és 59. §-ai kölcsönös korlátait meghúzta.” (ABH 1994, 342, 357.)

Az indítványozók által kifogásolt, az átvilágítási törvényt módosító 2000. évi XCIII. törvény az ügynökbírák által végzett átvilágítást a közhatalmat gyakorló személyek körén túl kiterjesztette a sajtó „közvéleményformáló tisztségeket betöltő” munkatársaira. A jogalkotó dönthet úgy, hogy az átvilágítást csupán a közhatalmat gyakorló személyek körére korlátozza, abban az esetben azonban, ha ezt a kört kitágítja azokkal a személyekkel, akik a politikai közvéleményt formálják, a homogén csoportképző ismerv

nem az egyes foglalkozáshoz, hivatáshoz tartozás, hanem a feladatszerű politikai véleményformálás ténye. Ez utóbbi pedig nem csupán a sajtó munkatársainak a sajátja, ahogyan ugyanis az Alkotmánybíróság 1994-ben megállapította: az egyházi testületek, és azok egyes képviselő, az országos köztestületek, vagy például a szakszervezetek vezetői „a politikai közvélemény formálásában bizonyosan szerepet játszanak”. (ABH 1994, 358.) Az egységes alkotmányos ismerv (a politikai közvélemény alakítása) következetes végigvitelével a jogalkotó a 2000. évi XCIII. törvény megalkotása után is adós maradt, mivel önkényesen, az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdését sértő módon állapította meg a közhatalmat nem gyakorló, de a politikai közvélemény kialakításában résztvevő, kötelezően átvilágítandó szereplők körét.

2. Az egységes ismerv alkalmazását hiányolom az átvilágítási törvény 18. § (4) bekezdése kapcsán is, amely alapján bármely ügyvéd, közjegyző, egyházi személy, valamint a kötelező átvilágítás alá nem eső sajtómunkatárs — kérelmére — igazolást kaphat arról, hogy a múltban nem végzett az átvilágítási törvény 1. §-ában meghatározott jogállamisággal ellentétes tevékenységet. Az indítványozók szerint e szabály azzal, hogy csupán néhány „közbizalmi hivatást” gyakorló számára teszi lehetővé az önkéntes átvilágítást, sérti az Alkotmány 59. § és 70/A. §-ait. A határozat viszont azzal érvel, hogy az ügyvéd, a közjegyző és az egyházi személyek esetében a titoktartási kötelezettség indokolja e kivételes szabályt, a kötelezően nem ellenőrizendő újságírók esetében pedig az átvilágítandó személyi körrel kapcsolatos jogalkalmazási viták elkerülése.

Úgy vélem, az Alkotmánybíróságnak figyelemmel kellett volna lennie a 15/1991. (IV. 13.) AB határozatára, amely a személyes adatok védelmének jogát, annak aktív oldalára tekintettel, információs önrendelkezési jogként értelmezi, amelynek „az a tartalma, hogy mindenki maga rendelkezik személyes adatainak feltárásáról és felhasználásáról”. (ABH 1991, 40, 42.) A 60/1994. (XII. 24.) AB határozatból következően minden olyan közhatalmat nem gyakorló, a politikai közéletben részt nem vevő, a politikai közvéleményt feladatszerűen nem alakító személy arra vonatkozó adata, hogy korábban a jogállamisággal ellentétes tevékenységet folytatott, személyes adatnak minősül.

Az Alkotmány 59. §-ában biztosított személyes adatok védelmének joga és az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdésében foglalt diszkrimináció-tilalom együttes értelmezése azt követeli meg, hogy az alapjogi teszt alapján elkerülhetetlenül szükséges legyen az önkéntes átvilágítás lehetőségének a fent említett személyek körére szűkítése. Álláspontom szerint a határozatban említett titoktartási kötelezettség és a jogalkalmazási viták elkerülésének érve nem minősíthető olyan célnak, amely másként el nem érhető, csak az információs önrendelkezési jog bizonyos személyi kör számára történő biztosításával. Mindezek alapján a jogalkotó akkor járt volna el az Alkotmány 59. és 70/A. §-ainak megfelelően, ha minden olyan személy szá-

mára biztosította volna az önkéntes átvilágítás lehetőségét, aki nem minősül közhatalmat gyakorló, illetve a politikai közéletben részt vevő személynek, illetve alkotmányosan akkor szűkítheti az önkéntes átvilágításra jogosult személyek körét, ha bizonyítja, hogy az valamely másként el nem érhető alkotmányos cél elérése érdekében elkerülhetetlenül szükséges.

3. Álláspontom szerint az Alkotmánybíróságnak a jogbiztonság alkotmányos követelményére tekintettel meg kellett volna semmisítenie az átvilágítási törvény 2. § (4) bekezdés *b)* pontját. Az átvilágítási törvényt módosító 2000. évi XCIII. törvény átvilágítani rendeli a nyomtatott sajtó, a rádió és televízió, továbbá az internetes hírszolgáltatók politikai közvélemény alakítására közvetve vagy közvetlenül befolyást gyakorló főmunkatársait. Egyetértek a határozattal abban, hogy alkotmánysértő a politikai közvéleményre csupán közvetetten befolyást gyakorló sajtómunkatársak kötelező ellenőrzése. Véleményem szerint azonban — ugyanezen okból — megsemmisítendő lett volna az átvilágítási törvény 2. § (4) bekezdés *b)* pontjának „közvetve vagy” fordulata is. Az átvilágítási törvény 2. § (4) bekezdés *b)* pontja azonban nemcsak emiatt aggályos. A *b)* pontban foglalt értelmező rendelkezés azáltal sérti a jogbiztonság alkotmányos követelményét, hogy a „befolyás gyakorlása” kifejezés magyarázatául megismétli a törvényszövegben már szereplő kritériumot, a politikai közvélemény formálására közvetve vagy közvetlenül alkalmas tájékoztatást.

Az Alkotmánybíróságnak végül figyelemmel kellett volna lennie arra, hogy az átvilágítási törvény 2. § 18. pontjának „az arra illetékes hatóság által nyilvántartott” fordulata alkalmazhatatlan és végrehajthatatlan, ezért sérti az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében foglalt jogállamiság lényeges elemét alkotó jogbiztonságot. A sajtóról szóló 1986. évi II. törvény (a továbbiakban: sajtótörvény) 12. § (2) bekezdése alapján az időszaki lap előállítása és nyilvános közlése bejelentési kötelezettség alá esik. A sajtótörvény időszaki lap fogalmát meghatározó 20. § *f)* bekezdése nem rendelkezik az online megjelenő hírlapokról, ezért az elektronikus lapok, legyenek bár csak elektronikus formában megjelenők vagy nyomtatott formában közismert, de elektronikus formában is létező lapok, nem egységesek abban, hogy önmagukat — a sajtójog szabályainak megfelelően — időszaki lapnak tekintik-e. Ezért a ma Magyarországon működő egyes online hírlapok közül néhány időszaki lapként vetette magát nyilvántartásba, a többi viszont ilyen bejelentés nélkül működik. Minthogy az elektronikus formában megjelenő hírportálok nyilvántartásba vételére vonatkozó szabályok hiányoznak a magyar jogrendszerből, az átvilágítási törvény 2. § (3) bekezdés 18. pontjának „az arra illetékes hatóság által nyilvántartott” fordulata alkalmazhatatlan.

Dr. Kukorelli István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Strausz János alkotmánybíró különvéleménye

A határozat rendelkező részének 4. pontjában az Alkotmánybíróság — egyebek között — elutasította az 1994. évi XXIII. törvény 1. § *e)* pontjával kapcsolatban a mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megszüntetésére irányuló indítványt.

Mivel ezzel a döntéssel nem értek egyet, különvéleményt jelentek be a határozat rendelkező részének fent megjelölt része, valamint az ahhoz kapcsolódó indokolás ellen.

Véleményem szerint az indítvány megalapozott, ezért az Alkotmánybíróságnak meg kellett volna állapítania az alkotmánysértő mulasztás fennállását.

Az említett 1. § *e)* pont a Nyilaskeresztes Pártban viselt tagságot is átvilágítási okként jelöli meg, a határozat indoklása pedig ezen párt tagságának az 1944. október 15-i események utáni magatartásában jelöli meg az átvilágítás szükségességét azzal az érveléssel, hogy a kommunista pártokban viselt tagság ettől teljesen eltérő megítélés alá esik.

Az 1. § *a)–d)* pontjaiban taxatív felsorolt személyi és tevékenységi kör ezzel szemben az 1945-től 1990-ig terjedő korszakra, tehát a szovjet megszállás korára vonatkozik, és lényegesen szűkebb terjedelmű az *e)* ponthoz képest. Itt a rendszer egyes erőszakszerveiben viselt tisztség, illetve tagság szerepel az átvilágítás okaként, valamint egyes vezető állami és politikai tisztségek.

Ellenőrzés (átvilágítás) alá esnek tehát — egyebek között — az 1945 után különböző elnevezés alatt működő politikai (állambiztonsági) rendőrség tisztjei és titkos ügynökei, valamint az 1956–1957-ben szolgálatot teljesítő karhatalmisták.

Ebből következik, hogy nem világitandók át ezzel szemben az 1957-től 1989-ig működő munkásőrség tagjai, noha ez a szervezet is fegyveres kommunista pártmilitia volt, akárcsak az ún. „pufajkás” karhatalom.

Továbbá, ellentétben a nyilas párttagsággal, a váltakozó nevű kommunista pártokban (MKP, MDP, MSZMP) viselt tagság nem minősül átvilágítási oknak. Ezért ezek tagjai jelenleg is ellenőrzés nélkül tölthetnek be minden, a 2. §-ban felsorolt állami és egyéb köztisztviselést, annak ellenére, hogy 1990-ben nem a fasiszta, hanem a kommunista rendszer bukott meg, átadva helyét egy demokratikus jogállamnak.

A törvény 1. §-ban taxatív felsorolt személyi körrel kapcsolatban számos probléma merül fel.

1. Az 1. § *a)* pontjánál a jogalkotó a politikai rendőrségeknek csupán egyik — belbiztonsági — részlegét tűntette fel, és valamennyinél elhagyta a titkos hírszerzést és elhárítást, noha ezek a szervek mint a kommunista rezsim titkosszolgálatai, egységes egészet képeztek. Például az ÁVH-án, majd később a Belügyminisztérium III-as főcsoportfőnökségén belül a hírszerzés, az elhárítás és a belbiztonsági szolgálat csupán alcsoportokat képeztek, de egy-

más között minden szempontból átjárhatók voltak, és egy-
eséges felső vezetés alatt álltak.

Tehát nem volt szó szervezetenként különálló, önálló ható-
ságokról.

2. Az 1. § e) pontjában megjelölt „Nyilaskeresztes
Párt” hiányos definíciót tükröz. A Szálasi-féle párt nem-
csak 1944-ben, hanem már 1937-től kezdve létezett,
mégpedig parlamenti képvisellel rendelkező pártként.
A II. világháború alatt „Nyilaskeresztes Párt — Hungarista
Mozgalom” néven szerepelt, és 1944. október 15-én ugyan-
úgy a megszállók jóvoltából szerezte meg a hatalmat, mint
az MSZMP 1956. november 4-én.

A Szálasi-féle bábkormányt azonban nem egyedül a
„hungaristák” alkották, hanem velük koalícióban még más
szélsőjobboldali szervezetek is, így a Magyar Megújulás
Pártja, a Magyar Nemzetiszocialista Párt, a Volksbund és
a Keleti Arcvonal Bajtársi Szövetsége.

Kérdés, hogy ezek tagjai miért nem estek vagy esnek
átvilágítás alá?

3. Ezek a pártok — tagságukon belül, és nem az egész
tagságra kiterjedően — fegyveres pártmilíciákat, terrorista
különítményeket hoztak létre, amelyek 1944/45-ben a német
megszállókkal együttműködve karhatalomként jártak el.

Ilyenek voltak pl. a fegyveres nemzetszolgálat, a fegyve-
res pártszolgálat, a Hungarista Légio és a Nemzeti Szá-
monkérő Szervezet.

4. A II. világháború és az 1944-es német megszállás alatt
a fent említett szervezeteken kívül és azok mellett, a
magyar állam természetesen ugyanúgy működtetett rend-
őri, karhatalmi, illetve titkosszolgálati szervezeteket, mint
1945 után is.

Ezek nagyrésze, feladatkörét tekintve, pontosan megfe-
lelt a későbbieknek, és ugyanúgy a politikai rendőrség és
karhatalom funkcióit látta el.

Ilyenek voltak: a Budapesti Rendőrfőkapitányság Poli-
tikai Rendészeti Osztálya, a csendőrség politikai nyomozó
osztályai, a tábori csendőrség, a Vezérkari Főnökség
2. osztálya, az Államvédelmi Központ, valamint az Állam-
biztonsági Rendészet, az ún. „magyar Gestapo.”

A jogalkotó azonban ezekről tudomást sem véve, csupán
a nyilas párttagság határozatlan definícióját vette alapul.

5. Az 1945 előtti és utáni helyzetet tekintve teljesen
világos, hogy mindkét fajta totális diktatúra azonos szem-
pontok szerint létesített és működtetett olyan rendőri,
katonai és politikai erőszakszervezeteket, amelyek vala-
mely külföldi megszálló hatalom érdekében tevékenyked-
tek, és amelyek társadalmi bázisát ideológiai töltetű tö-
megpártok képezték.

Sem erkölcsi, sem politikai szempontok nem indokol-
ják, hogy a kétféle rezsim között alkotmányjogilag értékel-

hető különbséget tegyünk. Véleményem szerint a csoport-
képzés és a különbségtétel önkényes, és azt legfeljebb po-
litikai kompromisszum magyarázhatja, amit viszont az
Alkotmánybíróság nem lenne köteles figyelembe venni.

A határozat indokolása helyesen mutat rá, hogy az
Alkotmánybíróság számos korábbi határozatában már
állást foglalt abban, hogy a náci és a kommunista önkény-
uralmi rendszerek között nem tehető ésszerű különbség.

Ehhez képest kezelte azonosan a náci és kommunista
rendszerek önkényuralmi jelképeit, és ítélte azonosan el-
bírálnak az ezen rendszerek által okozott sérelmekért
járó kárpótlási igényeket.

A jelen ügyben a helyesen kifejtett érvekhez képest
azonban a határozat téves jogi következtetést vont le a
totalitárius rendszereket működtető tömegpártok megíté-
lése tárgyában.

6. Az eddig kifejtetteket összegezve az a véleményem,
hogy a törvény 1. §-ában felsorolt taxáció önkényes cso-
portképzésen alapul ésszerű indok nélkül, és egymással
nem összehasonlítható, nem homogén, hanem igen hete-
rogén személyi és tevékenységi köröket vet össze. Ennek
eredménye viszont sérti a jogegyenlőség és az egységes,
azonos szempontokat követő egyenlő elbírálás elvét, kö-
vetkezésképpen sérti az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdésé-
ben írt hátrányos megkülönböztetés tilalmát. Ugyanakkor
viszont előnyösen különbözteti meg a kommunista pártta-
got és tisztségviselőket a nyilasoktól.

7. Tekintettel a törvényi szabályozás hiányos és követke-
zetlen voltára, álláspontom szerint nem az 1. § a) — e) pont-
jainak megsemmisítése, hanem ezzel kapcsolatban a mu-
lasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség kimondása
lett volna helyes, részben az indítvány szerint, részben
pedig hivatalból eljárva.

A jogalkotó ugyanis — ha betartotta volna az azonos
mértékű alapuló homogén csoportképzés szempontjait —
az átvilágítandó joganyagokat kétféleképpen csoportosít-
hatta volna:

a) Az egyik esetben kimondhatta volna, hogy a nyilas és
más hasonló nemzetiszocialista pártok, valamint a kom-
munista „elődpártok” tagjai nem tölthetik be a 2. §-ban
felsorolt tisztségeket. Ekkor pártot párttal, s nem erőszak-
szervezetet párttal hasonlított volna össze.

Ez a megoldás azonban célszerűtlen, mert a hajdani
nyilas párttagok nagyrészt már nem élnek, vagy életkoruk
folytán ma már aligha vannak olyan helyzetben, hogy a
közéletben szerepet játszassanak, a volt kommunista
párttagság pedig önmagában ma már teljesen elvesztette
jelentőségét.

b) A másik esetben a jogalkotónak azonosan kellett
volna kezelnie a hajdani totális rendszerek bizonyos erő-
szakszervezeteiben viselt tisztségeket. Tehát a fasiszta és
kommunista titkosrendőrség, politikai rendészet, kar-
hatalom és fegyveres pártmilícia tisztségei — s nem a párt-

tagság —, valamint besúgóí, ügynöki tevékenység képezhetette volna az átvilágítás okát.

Mivel azonban ezt nem tette meg, véleményem szerint a jogalkotó mulasztásban megnyilvánul alkotmány sértést valósított meg.

Dr. Strausz János s. k.,
alkotmánybíró

Az Alkotmánybíróság 32/2003. (VI. 4.) AB határozata

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

határozatot:

1. Az Alkotmánybíróság az Alkotmány 57. § (1) bekezdése és 60. § (3) bekezdése alapján megállapítja, hogy a lelkiismereti és vallásszabadságról, valamint az egyházakról szóló 1990. évi IV. törvény 15. § (1) és (2) bekezdésének alkalmazása során alkotmányos követelmény, hogy egyház és vele jogviszonyban álló személyek közötti, állami jogszabályokon alapuló jogviszonyokból eredő jogvitákat az állami bíróságok érdemben elbírálják.

2. Az Alkotmánybíróság a lelkiismereti és vallásszabadságról, valamint az egyházakról szóló 1990. évi IV. törvény 15. § (2) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására irányuló alkotmányjogi panaszt elutasítja.

3. Az Alkotmánybíróság a lelkiismereti és vallásszabadságról, valamint az egyházakról szóló 1990. évi IV. törvény 15. § (1) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

INDOKOLÁS

I.

Az indítványozó alkotmányjogi panaszt terjesztett az Alkotmánybíróság elé.

1. Az indítványban foglaltak, valamint az indítványozó által becsatolt iratok alapján a következők állapíthatók meg:

1.1. Az indítványozó a Magyarországi Református Egyház (a továbbiakban: Egyház) szolgálatában állt a Debreceni Református Teológiai Akadémia — később Debreceni Református Hittudományi Egyetem — (a továbbiakban: Egyetem) tanszékvezető tanáraként. A hallgatók kezdeményezését tudomásul véve, 1995. április 14-én — feltételek tűzése mellett — az indítványozó elfogadta az Egyház püspöke által tett, a nyugdíjaztatására irányuló ajánlatot. Ezt követően maga ellen fegyelmi eljárás lefolytatását kérte, s egyben a nyugdíjaztatásával kapcsolatos jognyilatkozatát is megtámadta. Az Egyház Zsinati Bíróságának elnöksége 2/1995. Bír. számú határozatában az indítványozót írásbeli megintésben részesítette, s megállapította, hogy az eljárás során nem merült fel olyan bizonyíték, amely a saját — nyugdíjaztatására vonatkozó — jognyilatkozata visszavonásának vagy megtámadásának alapjául szolgálhatna. A Zsinati Bíróság nem találta megalapozottnak az indítványozó jövedelemvesztésével kapcsolatos kárigényét sem. Ezen határozat ellen az indítványozó részéről benyújtott panaszt az Egyház Zsinatának elnöksége — az írásbeli megintésre vonatkozó kitétel kivételével — elutasította.

1.2. Az indítványozó a Debreceni Városi Bíróságon kártérítési pert indított a Tiszántúli Református Egyházkerület (a továbbiakban: Egyházkerület) mint I. rendű és az Egyetem mint II. rendű alperes ellen. A felperes indítványozó keresetében annak megállapítását kérte, hogy az Egyházkerület püspökével kötött, a nyugdíjazásával kapcsolatos megállapodás az általa tűzött feltételek mellett érvényesen létrejött, azonban az alperesek szerződésszegése miatt annak teljesítésére nem került sor. Az indítványozó kérelmet terjesztett elő továbbá az alperesek vagyoni és nem vagyoni kártérítési felelősségének megállapítása iránt is.

Az alperesek ellenkérelmükben a per megszüntetését kérték, mivel szerintük a jogvita elbírálása nem tartozott az állami bíróság hatáskörébe.

A Debreceni Városi Bíróság 7.P.21.766/1997/5. számon meghozott ítéletével a felperes indítványozó keresetét elutasította. Az első fokon eljáró bíróság az 1997. július 3-án kelt ítélet indokolásában kifejtette: keresetében a felperes követelése jogalapjaként az egyházi „jogszabályokat” jelölte meg. A lelkiismereti és vallásszabadságról, valamint az egyházakról szóló 1990. évi IV. törvény (a továbbiakban: Ltv.) 15. § (1) bekezdése alapján a Magyar Köztársaságban az egyház az államtól elválasztva működik. A (2) bekezdés szerint az egyház belső „törvényeinek”, szabályainak érvényre juttatására állami kényszer nem alkalmazható. A felperes keresete kártérítés és nem vagyoni kár megfizetésére irányult. Az Ltv. 16. § (2) bekezdése alapján az egyházi jogi személy törvénysértése esetén az ügyész pert indít az egyházi jogi személy ellen. Fentiekből következően az alperesek károkozása esetén a per megindítására a felperesnek jogosultsága nincs, ezért a bíróság a felperes kereseti kérelmét elutasította.

1.3. A városi bíróság ítéletét a Hajdú-Bihar Megyei Bíróság 4.Pf.22.069/1997/4. számú végzésével hatályon kívül helyezte, a pert megszüntette és a keresetlevelet áttenni rendelte a Zsinati Bírósághoz. Az 1998. január 21-én meghozott végzés indokolásában arra hivatkozott a megyei bíróság, hogy az Egyház alkotmányáról és kormányzatáról szóló 1994. évi II. egyházi törvény (a továbbiakban: egyházi alkotmány) 9. § (1) bekezdése, továbbá az egyházi törvénykezéssről szóló 1967. évi VI. egyházi törvénycikk (a továbbiakban: egyházi törvénykezési törvény) 49. §-a értelmében a felperes igénye a Zsinati Bíróság hatáskörébe tartozik az egyházi törvénykezési törvény 27. §-a alapján.

1.4. Az áttétel alapján eljáró Zsinati Bíróság 3/1996. Bír. számú határozatában megállapította hatáskörének hiányát és a keresetlevelet áttette a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező Debreceni Munkaügyi Bírósághoz. A Zsinati Bíróság 1998. június 4-én kelt határozatának indokolásában a következő álláspontra helyezkedett: Az egyházi alkotmány 9. § (1) bekezdése nem eljárásjogi, hanem anyagi jogi rendelkezés, amely nem jelent mást, mint azt, hogy bármilyen bíróság jár el az Egyház alkalmazásában álló, lelkészi képezésű személy szolgálati viszonyát érintő ügyében, az alkalmazandó anyagi „jogsabályok” az Egyház belső szabályai.

Az egyházi törvénykezéssről szóló törvény 1. §-a az egyház bírói joghatóságát egyházi törvény által bírósági hatáskörbe utalt fegyelmi ügyekre és igazgatási ügyekre terjeszti ki. A szűkebb körű hatáskört az egyházi törvénykezéssről szóló törvény 43. és 44. §-a a fegyelmi ügyekben, továbbá a 49. §-ban megfogalmazott igazgatási ügyekben állapítja meg.

A Zsinati Bíróság álláspontja szerint az indítványozó keresete nem fegyelmi ügy, de nem sorolható be a gyakorlatilag ügyfajtánkénti taxációt jelentő 49. §-ban szabályozott igazgatási ügyek közé sem, így az adott ügyben az egyházi bíróságnak nem hogy hatásköre, de „joghatósága” sincsen eljárni.

Ugyanakkor a Zsinati Bíróság rámutatott arra, hogy az Alkotmány 57. § (1) bekezdése értelmében a Magyar Köztársaságban mindenkinek joga van ahhoz, hogy valamely perben a jogait és kötelességeit a törvény által felállított független és pártatlan bíróság igazságos és nyilvános tárgyaláson bírálja el. Ez az alkotmányos alapjog természetesen megillet minden magyar állampolgárt, így a református egyház lelkészi képezésű tagjait is. Ezért az alperesekkel, különösképpen az I. rendű alperessel mint munkáltatóval szembeni, munkaviszonyból származó jogvitájában nem zárható el a világi bírósághoz fordulás jogától.

1.5. A Hajdú-Bihar Megyei Bíróság 4.Pf.22.069/1997/4. számú jogerős végzését az indítványozó által benyújtott felülvizsgálati kérelem folytán eljáró Legfelsőbb Bíróság 1998. november 3-án kelt Pfv.VI.21.240/1998/2. számú végzésével azzal tartotta hatályban, hogy az áttétel elrendelését mellőzte.

A Legfelsőbb Bíróság indokolása szerint az állam és egyház elválasztásának elve alapján a törvényes hatáskörében eljáró egyházi szerv határozatait, azok helyessége vagy jogszerűsége szempontjából a bíróság nem vizsgálhatja felül, s nem dönthet az ilyen határozat jogellenes voltára alapított kárigény tárgyában sem. Az egyházi alkotmány 9. § (1) bekezdése értelmében az egyház alkalmazásában lévő lelkészi képezésű és jellegű személyek (egyházi személyek) szolgálati viszonya és felelőssége tekintetében az egyházi törvények szerint kell eljárni; a (4) bekezdés alapján pedig az egyház által alkalmazottainak okozott kárért való felelősségről a mindenkor hatályos állami jogszabályok rendelkezéseit kell — megfelelően — alkalmazni. Az egyházi megbízatás és szolgálat után járó díjazás kiszolgáltatása körében felmerülő követelések érvényesítése az egyházi törvénykezési törvény 49. § c) pontja szerint egyházi bírói eljárás alá tartozik.

1.6. A Zsinati Bíróság 3/1996. Bír. számú határozata nyomán eljáró Debreceni Munkaügyi Bíróság 3.M.554/1998/9. számú végzésével a pert megszüntette. Az 1999. október 12-én meghozott végzés indokolása szerint az egyházi alkotmány 9. § (1) bekezdése szerint az egyház alkalmazásában álló lelkészi képezésű és jellegű személyek szolgálati viszonya és felelőssége tekintetében az egyházi törvények rendelkezései szerint kell eljárni. Az Ltv. 15. § (1) bekezdése úgy rendelkezik, hogy az állam az egyháztól elválasztva működik [Alkotmány 60. § (3) bekezdés]. A (2) bekezdés szerint az egyház belső törvényeinek, szabályainak érvényre juttatására állami kényszer nem alkalmazható. Mindezekből következően a törvényes hatáskörében eljáró egyházi szervek határozatait a bíróság nem bírálhatja felül, és nem dönthet az ilyen határozatok jogellenes voltára alapított kárigény tárgyában sem.

A munkaügyi bíróság értelmezése szerint az egyházi alkotmány 9. §-ában írt jogszabályi rendelkezések nem anyagi jogszabályok, hanem — az Ltv. 15. §-a alapján — eljárásjogi szabályok. Ebből következően az egyházi alkotmány rendelkezései kizárólag akkor irányadók, ha az Egyház, illetőleg annak szervei alkalmazzák. Ebből következően sem fogadható el a Zsinati Bíróságnak az a megállapítása, mely szerint a törvények, illetőleg belső szabályzatok más bíróságra is vonatkoznak. Ez ellentétes ugyanis a jogszabályok közzétételére vonatkozó rendelkezésekkel, mely szerint azok a jogszabályok bírnak kötelező érvénnyel bírósági eljárásban, amelyeket a Magyar Közlönyben közzétettek [a jogalkotásról szóló 1987. évi XI. törvény (a továbbiakban: Jat.) 1. §, 11. §, 14. § (1) bekezdése].

A munkaügyi bíróság rámutatott még arra is, hogy az indítványozó az Egyházkerületnél volt „bekebelezve” és az Egyetemen — „választása alapján szolgálati viszonyban” — látta el az egyetemi tanári tevékenységet. Az indítványozónak így munkaviszonya az alperesekkel nem keletkezett.

1.7. A Hajdú-Bihar Megyei Bíróság mint másodfokú bíróság 2.Mf.21.703/1999/3. számú végzésével az első fokon eljáró munkaügyi bíróság végzését helybenhagyta. Az indokolásában a megyei bíróság rámutatott: az állam és az egyház elválasztásának alkotmányos alapelve folytán az egyház belső jogalkotásának rendelkezésein alapuló igényeit az egyház szolgálatában álló lelkeszi képesítésű és jellegű személy csak az államtól elválasztott egyházi bíróság fórumrendszerében érvényesítheti; állami kényszer nem alkalmazható, azaz világi bíróság — s ezek közé tartozik a munkaügyi bíróság is — egyáltalán nem járhat el [Ltv. 15. § (1) és (2) bekezdése, az egyházi alkotmány 9. § (1) és (4) bekezdése, az egyházi törvénykezelésről szóló törvény 49. § c) pontja].

Az Alkotmány 57. § (1) és 60. § (3) bekezdése csak egymással összefüggésben értelmezhető és alkalmazható. Minden állampolgár — így állampolgári jogon az indítványozó is, mint az egyház szolgálatában álló lelkeszi képesítésű és jellegű személy — állami bírósághoz fordulhat mindazon igénye tekintetében, amely az állami jogalkotás valamely rendelkezésén alapul.

Ugyanakkor az állam és az egyház elválasztásának alkotmányos alapelvéből következően az egyház belső jogalkotásának rendelkezésein alapuló igényeit az egyház szolgálatában álló lelkeszi képesítésű és jellegű személy is csak az államtól elválasztott egyházi bírósági fórumrendszerben érvényesítheti, világi bíróság előtt — és ennek számít a munkaügyi bíróság is — nem.

A jogerős végzést 1999. december 20-án kézbesítették az indítványozó ügyvédjének.

1.8. Az indítványozó a munkaügyi jogvitában hozott, 2.Mf.21.703/1999/3. számú jogerős végzéssel szemben felülvizsgálati kérelmet nyújtott be. Felülvizsgálati kérelmében arra hivatkozott, hogy esetében munkaviszony állt fenn, ezért ügyében a munkaügyi bíróságnak el kell járnia.

A Legfelsőbb Bíróság Mfv.I.10.168/2000. számú végzésével a Hajdú-Bihar Megyei Bíróság mint másodfokú bíróság 2.Mf.21.703/1999/3. számú jogerős végzését hatályában fenntartotta. A Legfelsőbb Bíróság utalt a Pfv.VI.21.240/1998/2. számú végzésére, amely az indítványozót érintően „már kifejtette”, hogy „lelkeszi képesítésű és jellegű személyként szolgálati viszonyban állt, ezért e jogviszonya és ebből eredő igényei tekintetében az egyházi törvények szerint kell eljárni, a követelések érvényesítése egyházi bíróság eljárása alá tartozik”.

2. Az indítványozó alkotmányjogi panasz 2000. február 14-én — az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 48 § (2) bekezdésében megszabott határidőn belül — érkezett meg az Alkotmánybíróságra.

2.1. Ebben az indítványozó kérte annak megállapítását, hogy a Debreceni Munkaügyi Bíróság és a Hajdú-Bihar Megyei Bíróság 3.M.554/1998/9., illetve 2.Mf.21.703/1999/3. számú végzéseikkel megsértették az Alkotmány 57. §-ában foglaltakat, mivel a munkaviszony jogellenes megszüntetése miatti kárigénye bíróság előtti érvényesítésétől elzárták.

Kérte, hogy az Alkotmánybíróság e két végzést semmisítse meg.

2.2. Hiánypótlásra történt felhívását követően az indítványozó az alkotmányjogi panaszát pontosította. Ennek megfelelően alkotmányjogi panaszában az Ltv. 15. § (1) és (2) bekezdése alkotmányellenességének megállapítását kérte az Alkotmánybíróságtól, mert állítása szerint jogszerűen ezen rendelkezések alkalmazása folytán következett be. Kérte továbbá annak megállapítását is, hogy az alkotmányellenes jogszabály vagy annak alkotmányellenes értelmezése perében nem alkalmazható.

2.3. Indokolása szerint az állam és az egyház elválasztása nem valamiféle különleges jogosítvány vagy privilégium, és nem jelenti az egyház törvények felettségét. Sem az Alkotmánybíróság eddigi gyakorlata [4/1993. (II. 12.) AB határozat, ABH 1993, 48.; 8/1993. (III. 27.) AB határozat, ABH 1993, 99.], sem az Ltv. nem olyan szándékkal fogalmazta meg az állam és az egyház elválasztásának elvét, hogy ezzel akár az egyházat, akár a vele jogviszonyba lépő személyt elzárna attól a lehetőségtől, hogy az egymással szembeni, az állami törvényeken alapuló igényeket a bíróság elé vigyék. Egyezzel ellentétes értelmezés ugyanis több alkotmányos alapjogot sértene, hiszen teljesen kivonná az egyház és a vele jogviszonyba lépő személyek állami jogon alapuló jogvitáinak eldöntését a világi bíróságok hatásköréből. Az állam és az egyház elválasztásának elvében nyilvánított egyházi autonómiát más alapjogokkal — így a bírósághoz fordulás jogával — összhangban kell értelmezni; az állam és az egyház elválasztásának elve nem vezethet oda, hogy az egyházakkal jogviszonyba kerülő személyek alkotmányos alapjogai sérüljenek.

Utalt még arra is az indítványozó, hogy az egyház mint magánmunkáltató és alkalmazottja közötti munkajogi jogvita érvényesítésétől — az Alkotmány 60. § (3) bekezdésére, illetve az Ltv. 15. § (1) és (2) bekezdésére hivatkozással — történő elzárása a bírósághoz való fordulásra vonatkozó alapjogát [Alkotmány 57. § (1) bekezdés] sérti. Az egyház az Alkotmány 60. § (3) bekezdése helyes értelmének megfelelően csak a vallásgyakorlás mikéntje tekintetében független, de különállása nem korlátlan; függetlensége, önkormányzati jogosultsága a világi jognak az általánossága folytán, különösen az egyéb más alkotmányos alapjogok érvényesülése terén igenis korlátozott. Márpedig a bírósághoz fordulás joga alkotmányos alapjog, az az állam és az egyház elválasztására hivatkozással nem korlátozható.

3. Az Alkotmánybíróság véleményezés céljából megküldte az indítványt az igazságügy-miniszternek és a nemzeti kulturális örökség miniszterének.

II.

1. Az Alkotmány indítvánnyal érintett rendelkezései:

„8. § (2) A Magyar Köztársaságban az alapvető jogokra és köteleességekre vonatkozó szabályokat törvény állapítja

meg, alapvető jog lényeges tartalmát azonban nem korlátozhatja.”

„57. § (1) A Magyar Köztársaságban a bíróság előtt mindenki egyenlő, és mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelességeit a törvény által felállított független és pártatlan bíróság igazságos és nyilvános tárgyaláson bírálja el.

[...]

(5) A Magyar Köztársaságban a törvényben meghatározottak szerint mindenki jogorvoslattal élhet az olyan bírósági, közigazgatási és más hatósági döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti. A jogorvoslati jogot — a jogviták ésszerű időn belüli elbírálásának érdekében, azzal arányosan — a jelen lévő országgyűlési képviselők kétharmadának szavazatával elfogadott törvény korlátozhatja.”

„60. § (1) A Magyar Köztársaságban mindenkinek joga van a gondolat, a lelkiismeret és a vallás szabadságára.

(2) Ez a jog magában foglalja a vallás vagy más lelkiismereti meggyőződés szabad megválasztását vagy elfogadását, és azt a szabadságot, hogy vallását és meggyőződését mindenki vallásos cselekmények, szertartások végzése útján vagy egyéb módon akár egyénileg, akár másokkal együttesen nyilvánosan vagy magánkörben kinyilváníthassa vagy kinyilvánítását mellőzze, gyakorolhassa vagy taníthassa.

(3) A Magyar Köztársaságban az egyház az államtól elválasztva működik.”

„70/K. § Az alapvető jogok megsértése miatt keletkezett igények, továbbá a kötelességek teljesítésével kapcsolatban hozott állami döntések elleni kifogások bíróság előtt érvényesíthetők.”

2. Az Ltv. indítvánnyal érintett rendelkezése:

„15. § (1) A Magyar Köztársaságban az egyház az államtól elválasztva működik. [Alkotmány 60. § (3) bek.]

(2) Az egyház belső törvényeinek, szabályainak érvényre juttatására állami kényszer nem alkalmazható.”

„16. § (2) Az egyházi jogi személy törvénysértése esetén az ügyész pert indít az egyházi jogi személy ellen.”

3. A Munka Törvénykönyvéről szóló 1992. évi XXII. törvény (a továbbiakban: MT) érintett rendelkezése:

„1. § (1) E törvényhatálya — ha jogszabály eltérően nem rendelkezik — kiterjed minden olyan munkaviszonyra, amelynek alapján a munkát a Magyar Köztársaság területén végzik, továbbá, amelynél a magyar munkáltató munkavállalója a munkát külföldön, kiküldetésben végzi.”

III.

Az indítvány megalapozatlan.

1. Az Alkotmánybíróság az Alkotmány 60. § (3) bekezdésének átfogó értelmezését 4/1993. (II. 12.) AB határozatában adta. Eszerint:

„Az állam vallási semlegességét kifejezetten előírja és garantálja az Alkotmány 60. § (3) bekezdése, amely szerint a Magyar Köztársaságban az egyház az államtól elválasztva működik.

Az elválasztás elvéből az következik, hogy az állam sem az egyházakkal, sem valamelyik egyházzal nem kapcsolódhat össze intézményesen; hogy az állam nem azonosítja magát egyetlen egyház tanításával sem; továbbá, hogy az állam nem avatkozik be az egyházak belső ügyeibe, és különösen nem foglalhat állást hitbéli igazságok kérdésében. Mindebből következik — ami másrésztől az Alkotmány 70/A. §-ából is folyik —, hogy az államnak az egyházakat egyenlőkként kell kezelnie. Mivel az állam éppen azokban a tartalmi kérdésekben nem foglalhat állást, amelyek a vallást vallássá teszik, a vallásról és egyházzal csak elvont, minden vallásra vagy egyházra egyaránt alkalmazható keretszabályokat alkothat, amelyek révén ezek a semleges jogrendbe illeszkednek, s tartalmi kérdésekben a vallások és egyházak önértelmezésére kell hagyatkoznia. Ezért a vallásszabadságnak csakis nem-vallási, s így nem specifikus, hanem mindenkire, illetve bármely más késztetésből fakadó, de hasonló cselekvésre is érvényes korlátai lehetnek.

Éppen a semleges és általános jogszabályi keretek révén az állam és egyház szétválasztása a lehető legteljesebb vallásszabadságot biztosítja.

Az egyház elválasztása az államtól másrészt semmilyen befolyással nincs az államnak arra a kötelességére, hogy az Alkotmány 60. §-a alapján a pozitív és a negatív vallásszabadságot megkülönböztetés nélkül kell biztosítania. A pozitív és a negatív vallásszabadság egyenrangú: az állam egyiket sem tekintheti alapesetnek, amelyhez képest a másik kivétel. Abból, hogy az állam maga semleges, nem a negatív vallásszabadság, s még kevésbé a vallási közömbösség támogatása következik. Az állam megszegi a vallásszabadság jogából rá háramló kötelezettségét, ha nem azon munkálkodik, hogy mindenki számára a tudatos választás legyen lehetséges.

Az állam és egyház elválasztása egymástól nem jelenti azt sem, hogy a vallás és az egyház sajátosságait az államnak a törvényhozás során figyelmen kívül kell hagynia. Az Alkotmányból csak a vallásszabadság olyan korlátozásának tilalma következik, amely kizárólag a vallásos meggyőződésre, illetve a vallásgyakorlásra vonatkozik. Nincs azonban akadálya annak, hogy a jogalkotó a vallás és az egyházak sajátosságait figyelembe véve alkossa meg azokat a jogszabályokat, amelyek a vallásszabadság alapvető jogát érvényre juttatják.

Az egyház az adott vallás és az állami jog számára nem ugyanaz. A semleges állam nem követheti a különböző vallások egyházfelfogásait. Tekintettel lehet viszont mindarra, amiben a vallási közösségek és az egyházak általában, történelmüket és társadalmi szerepüket illetően különböznek az Alkotmány alapján létrehozható (3. §, 63. §, 70/C. §) társadalmi szervezetektől, egyesületektől, érdekképviselőktől. Az Alkotmány azt biztosítja, hogy a vallási közösségek — az egyesülési jog alapján létrehozható

szervezeti formák mellett — szabad elhatározásuk szerint igénybe vehetik az állami jog által 'egyház'-ként meghatározott jogi formát is. Az állam e jogintézménnyel van tekintettel az egyházak sajátosságaira, és teszi lehetővé, hogy a jogrendbe sajátos minőségükben illeszkedjenek. A vallási közösség az általa választott jogi szervezeti formának megfelelő jogállást nyeri el; vallási közösség voltából fakadó sajátosságait ennek keretei között érvényesítheti.

Az állam és az egyház elválasztásának módja, következetessége, szigorúsága minden ország sajátos történelmi körülményei szerint alakul. Az Alkotmány 60. § (3) bekezdése mai értelme nem választható el sem az egyházaknak a magyar történelemben betöltött szerepétől (beleértve a szekularizáció lefolyását is), sem jelenkori tényleges működésüktől, sem a folyó társadalmi átalakulástól. Általános jelenség, hogy számos, egykor egyházi feladat — pl. iskolai oktatás, betegápolás, szegények segítése — az állam kötelességévé vált, az egyházak viszont szintén fenntartották e tevékenységüket. Ezeken a területeken az elválasztás nem ellentétes az együttműködéssel, még ha ez rigorózus garanciák között is folyik. Az egyházak egyenlőként való kezelése szintén nem zárja ki az egyes egyházak tényleges társadalmi szerepének figyelembevételét." (ABH 1993, 48, 52—53.)

Az Alkotmánybíróság továbbá a 8/1993. (II. 27.) AB határozatában kifejtette, hogy: „Az egyház és az állam szétválasztásának az Ltv. 15. és 16. §-ában szabályozott szervezeti következményei azokra a vallási közösségekre vonatkoznak, amelyek az Ltv. 8. §-a szerinti egyházként működnek. Az Alkotmány 60. § (3) bekezdésében kimondott szétválasztás azonban — amely a vallásszabadság jogának része — nem szűkíthető az Ltv. idézett rendelkezéseire. Az állam nemcsak az egyházakkal, de semmilyen vallással vagy vallási közösséggel nem kapcsolódhat össze intézményesen, nem azonosíthatja magát egyetlen vallás tanításával sem, nem foglalhat állást hitbéli igazságok kérdésében. A vallási közösségek önállóságába sajátosan vallási jellegüket érintő beavatkozás alkotmányosan nem lehetséges, függetlenül attól, hogy a közösségek milyen szervezeti formában működnek.” (ABH 1993, 99, 101—102.)

2. Az Alkotmány 60. § (1) bekezdése a vallás vagy más lelkiismereti meggyőződés szabadságát garantálja. A vallásszabadság, s ennek részeként az egyházak szabad működésének biztosítása érdekében az állam feladata az, hogy a vallásról és az egyházakról olyan szabályokat alkosson, amelyek révén az egyházak a vallási szempontból semleges állami jogrendszerbe illeszkedhetnek.

Az Alkotmány 60. § (3) bekezdéséből következően az állam és egyház elválasztásának elve tiltja azt, hogy az állam vallási jellegű kérdésekbe, az egyházak belső ügyeibe beavatkozzon. Az egyház és tagjai közötti belső, egyházi jogviszonyt szabályozó egyházi normák betartását az egyház, illetve erre feljogosított szerve — az egyház által megszabott eljárás keretében — kényszerítheti ki.

Az állami jogszabályok és az elkülönülten működő egyházi normarendszer alapján nem zárható ki, hogy a két normarendszer hasonló jogviszonyokat szabályozzon.

Egyház és annak tagja között létrejöhet egyházi jogviszony, melyet a belső, egyházi normarendszer szabályoz és így annak végrehajtásában a közhatalom nem vehet részt. Keletkezhet azonban közöttük állami jogszabályok által meghatározott jogviszony is, melyben az állami jog érvényesül, a vonatkozó jogorvoslati rendelkezésekkel. Az állami jogszabályokon alapuló jogviszonyokból eredő jogok és kötelezettségek állami kényszer segítségével érvényesíthetők.

A jogszabályok, az állami jog számára korlátot képeznek az Alkotmányban meghatározott alapvető jogok és kötelezettségek. Az állam az objektív intézményvédelmi kötelességéből eredően „úgy alakítja ki az egyes alapjogok megvalósításához szükséges jogszabályi és szervezeti feltételeket, hogy mind a többi alapjoggal kapcsolatos, mind pedig egyéb alkotmányos feladataira is tekintettel legyen; az egyes jogoknak az egész rend szempontjából legkedvezőbb érvényesülését teszi lehetővé, s mindezzel az alapjogok összhangját is előmozdítja.” [64/1991. (XII. 17.) AB határozat, ABH 1991, 297, 302—303.] Az államnak az egyházak és szerveik önállóságát tiszteletben kell tartania. Az államnak ugyanakkor az egyházak önállóságának elismerése során más alapvető jogokra és kötelezettségekre is figyelemmel kell lennie. Ezért az Alkotmány 60. § (3) bekezdésével kinyilvánított, az állam és egyház elválasztásának elvében foglalt egyházi önkormányzati jogot más, az Alkotmányban a természetes személyek számára biztosított alapjogokkal összefüggésben kell értelmezni.

3.1. Az Alkotmány 57. § (1) bekezdése alapján a Magyar Köztársaságban mindenkinek joga van ahhoz, hogy valamely perben a jogait és kötelességeit a törvény által felállított független és pártatlan bíróság elbírálja. Sem az egyházat, sem a vele állami jogszabályon alapuló jogviszonyba lépő személyt nem lehet elzárni attól, hogy az egymással szembeni igényeiket a bíróság előtt érvényesítsék.

Az Alkotmánybíróság az Alkotmány 57. § (1) bekezdésével kapcsolatban korábban már megállapította:

„Az Alkotmány 57. § (1) bekezdése a bírósághoz fordulás alapjogát állapítja meg. Eme alapjog tartalmát az Alkotmánybíróság több határozatában értelmezte [9/1992. (I. 30.) (ABH 1992, 67.), 59/1993. (XI. 29.) (ABH 1993, 335.), 1/1994. (I. 7.) (ABH 1994, 35.) AB határozatok]. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy ez az alkotmányi rendelkezés mindenkinek alanyi jogosultságot biztosít ahhoz, hogy jogát független és pártatlan bíróság előtt érvényesítse. Az alapvető jogból következően az államra az a kötelezettség hárul, hogy a jogok és kötelezettségek (jogviták) elbírálására bírói utat biztosítson. Az 59/1993. (XI. 29.) határozatában rámutatott arra, hogy a bírósághoz fordulás alapvető joga nemcsak a beadványok előterjesztésének jogára szorítkozik, hanem a bírósági eljárásban a fél pozícióját biztosítja a személyeknek. A feleknek Alkotmányban biztosított joguk van arra, hogy a bíróság az eljárásba vitt jogaikat és kötelezettségeiket elbírálja. A bírósághoz fordulás alapjoga — az Alkotmány 8. § (2) bekezdésére figyelemmel — nem jelent korlátozhatatlan alanyi jogot a perindításra. Törvény azonban az alapjog lényeges tartalmát nem korlátozhatja, és a korlátozás-

nak elkerülhetetlenül szükségesnek és az elérni kívánt célhoz képest arányosnak kell lennie.” (930/B/1994. AB határozat, ABH 1996, 502, 505.)

Az Alkotmánybíróság más határozatában ugyanakkor arra is rámutatott, hogy „az Alkotmány 57. § (5) bekezdésében foglalt azzal a rendelkezéssel, amely szerint a személyeknek alapvető joga az, hogy — a törvényekben meghatározottak szerint — jogorvoslattal élhessenek az olyan bírói, államigazgatási vagy más hatósági döntés ellen, amely jogukat vagy jogos érdeküket sérti, nem áll ellentétben az, hogy a személyek — meghatározott esetekben — a jogorvoslathoz fűződő jogok gyakorlását saját maguk mellőzzék vagy azt maguk kizárják.” (1282/B/1993. AB határozat, ABH 1994, 675, 678.)

3.2. Az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezményt (a továbbiakban: Egyezmény) és az ahhoz tartozó nyolc kiegészítő jegyzőkönyvet a kihirdetésükről szóló 1993. évi XXXI. törvény a belső jog részévé tette. Az Egyezmény 6. Cikk 1. bekezdése értelmében mindenkinek joga van arra, hogy ügyét a törvény által létrehozott független és pártatlan bíróság tisztességesen nyilvánosan és ésszerű időn belül tárgyalja, és hozzon határozatot polgári jogi jogai és kötelezettségei tárgyában. Az Egyezmény 19. Cikke alapján felállított Emberi Jogok Európai Bírósága (a továbbiakban: Bíróság) gyakorlata a fenti rendelkezés részletes értelmezését adta.

Eszerint a bírósági eljáráshoz fűződő jog nem tekinthető abszolút jognak: a nemzeti hatóságok kivételesen alkalmazhatnak bizonyos korlátozásokat, azonban ezek nem veszélyeztethetik ezen jog lényegét, továbbá szükséges, hogy jogszerű céljuk legyen, és e célokkal arányban kell állniuk.

A bírósági eljáráshoz történő hozzáférhetőség hiányának legnyilvánvalóbb esete, ha az érintettnek — jogalap híján — eleve nem áll rendelkezésére ilyen lehetőség (vö. Keegan v. Ireland judgment of 26 May 1994, Series A no. 290; De Moor v. Belgium judgment of 23 June 1994, Series A no. 292-A; Holy Monasteries v. Greece judgment of 9 December 1994, Series A no. 301-A; Terra Woningen B.V. v. the Netherlands judgment of 17 December 1996, Reports 1996-VI, p. 2105). A Bíróság gyakorlata szerint polgári jogi jogviszonyokkal kapcsolatos jogvitákban kötelező a bírósági út biztosítása (vö. Goldner v. United Kingdom judgment of 21 February 1975, Series A no. 18).

4. A felsőoktatásról szóló 1993. évi LXXX. törvény (a továbbiakban: Fot.) 1. számú melléklete az egyházi egyetemek között sorolja fel — a jelenlegi elnevezése szerint — a Debreceni Református Hittudományi Egyetemet. A Fot. 2. §-ának (1) bekezdése szerint felsőoktatási intézmény az állami és az állam által elismert nem állami egyetem és főiskola. A Fot. hatálya tehát a nem állami egyetemre, illetve az egyetemmel oktatói jogviszonyban álló személyekre kiterjed. Így van ez annak ellenére is, hogy a Fot. 114. §-a számos kérdésben ad eltérést a lehetőséget az egyházi felsőoktatási intézmények esetében.

A Fot. 2. §-ának (2) bekezdése szerint a felsőoktatási intézmény jogi személy, és mint ilyen, jogképes. A jogi személy jogalanyiséga elkülönül az alapítótól, működésében, gazdálkodásában teljes önállósággal bír, így az általa létesített jogviszonyok is elkülönülnek az alapító által létesített jogviszonyoktól.

Az MT 1. §-ának (1) bekezdése szerint e törvény hatálya — ha jogszabály másként nem rendelkezik — kiterjed minden olyan munkaviszonyra, amelynek alapján a munkát a Magyar Köztársaság területén végzik, továbbá amely-nél a magyar munkáltató munkavállalója a munkát külföldön, kiküldetésben végzi.

A polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 349. §-a alapján a munkaügyi bíróság hatáskörébe tartoznak a munkaviszonyból, közalkalmazotti jogviszonyból, közszolgálati jogviszonyból, szolgálati jogviszonyból, szövetségi tag munkaviszony jellegű munkaviszonyból és a bedolgozói jogviszonyból származó perek. Amennyiben a foglalkoztatásra megbízás alapján kerül sor, az abból eredő jogviták elbírálása is az állami bíróság hatáskörébe tartozik a polgári jog szabályai szerint.

A bírósághoz való fordulás alapjoga szerint az egyház szolgálatában álló személynek is Alkotmányban biztosított joga van arra, hogy amennyiben az állami jogszabályok szerint került sor az alkalmazására, akkor az állami bíróságok az alkalmazásával kapcsolatos jogvitát elbírálják.

Az állami szerveknek az Alkotmány és a Jat. szerinti jogszabályok alapján kell eldönteniük, hogy egy adott jogviszonyból származó kérdés az állami hatóság vagy bíróság hatáskörébe tartozik-e. Az állami jogszabályok alapján kell tehát kialakítaniuk álláspontjukat arról, hogy a konkrét esetben létrejött-e a felek között az állami jog szempontjából értékelhető jogviszony, és annak nyomán milyen eljárás folytatható le. Ha azonban az állami hatóság vagy bíróság egy adott ügy kapcsán az állami jogszabályok alapján a hatáskörének hiányát állapítja meg, akkor ennek során nem foglalhat állást az egyházi normák alkalmazásával arról, hogy az adott jogvita eldöntése mely egyház, milyen szervének, milyen eljárása alá tartozik; azaz nem bocsátkozhat egyházi normák értelmezésébe vagy alkalmazásába. Ugyanakkor az állami igazságszolgáltatás nem vezethet az egyház önkormányzatának kiüresítéséhez.

5. Az Alkotmánybíróság a határozat rendelkező részében az Ltv. 15. § (1) és (2) bekezdése alkalmazásával kapcsolatos alkotmányos követelményt fogalmazott meg. Az alkotmányos követelmény megállapítására annak érdekében került sor, hogy az állam és egyház elválasztásának elve a jogalkalmazás során — kivétel nélkül — alkotmányos tartalommal érvényesüljön. Ennek megfelelően az állam vallási semlegességére való hivatkozás nem eredményezheti a bírósághoz való fordulás alkotmányos jogának sérelmét. Az állam és egyház elválasztásának, illetve a bírósághoz való fordulás jogának együttes értelmezése alapján az állami bíróságok kötelesek az egyház szolgálatában álló személy állami jogszabályokból eredő jogait és kötelesegeit érintő jogviták érdemi elbírálására, ennek során

azonban az állami igazságszolgáltatás szervei kötelesek az egyház önkormányzatát tiszteletben tartani.

6.1. Az indítványozó sérelmezte, hogy az ügyében meghozott bírósági határozatok az Alkotmány 60. § (3) bekezdésére, valamint az Ltv. 15. §-ára való hivatkozással az általa kezdeményezett eljárás lefolytatását megtagadták. Az indítványozó ezért az alkalmazott törvényi rendelkezések alkotmányellenességének megállapítására, illetve jog-sérelmének orvoslására alkotmányjogi panaszt terjesztett elő. Alkotmányjogi panaszában hivatkozott az Alkotmánybírósnak arra a gyakorlatára, miszerint a jogszabályok alkotmányosságára irányuló vizsgálat során figyelemmel kell lenni a jogszabálynak az „élő jogban” megnyilvánuló normatartalmára is.

Az Alkotmánybíróóság 38/1993. (VI. 11.) AB határozatában rámutatott:

„Ha a jogszabályi rendelkezés alkotmányossága éppen a szabályozás hiányossága vagy homályossága miatt kérdéses, az Alkotmánybíróóság kifejezetten is megállapíthatja az alkotmányos értelmezés tartományát, meghatározhatja azokat az alkotmányos követelményeket, amelyeknek a norma értelmezéseinek meg kell felelniük.

Ha a vizsgált jogszabálynak van (egy vagy több) olyan értelmezése, amely az alkotmányos követelményeknek megfelel, az Alkotmánybíróóságnak nem feltétlenül kell megállapítania a jogszabály alkotmányellenességét. A normát nem kell minden esetben megsemmisíteni csupán azért, mert az alkotmányos követelményeknek meg nem felelő értelmezése is lehetséges vagy előfordul. Nem hagyható azonban figyelmen kívül az alkotmányossági vizsgálatnál a jogszabálynak az az értelmezése, amelyet a joggyakorlat egységesen követ vagyis a jogszabálynak az 'élő jogban' megnyilvánuló normatartalma. Ha a jogszabály ekként alkotmányosértő tartalommal hatályosul, az alkotmányellenesség megállapítása és jogkövetkezményeinek alkalmazása elkerülhetetlenül szükséges.

Egyébként azonban a hatályos jogot lehetőleg kímélni kell. Az Alkotmánybíróóság elkerüli jogszabály, illetőleg jogszabályi rendelkezés megsemmisítését vagy a törvényhozó felhívását arra, hogy az Alkotmánybíróóság által meghatározott határidőn belül alkosson jogot, ha a jogrend alkotmányosságát és a jogbiztonságot enélkül is biztosítani lehet. Ilyenkor az Alkotmánybíróóság azoknak az értelmezéseknek körét határozza meg általában, az alkotmányos követelményekkel, amelyek esetében a jogszabály az Alkotmánnyal összhangban van.” (ABH 1993, 256, 266—267.)

6.2. Az Alkotmánybíróóság az indítványozó által alkotmányellenesnek tartott törvényhelyeket megvizsgálta, s ennek eredményeként megállapította, hogy az indítványozó által sérelmezett Ltv. 15. § (1) bekezdése szó szerint ismétli meg az Alkotmány 60. § (3) bekezdését.

Az Abtv. 1. §-a szerint az Alkotmánybíróóság hatásköre a törvénybe vagy az alacsonyabb szintű jogforrásba foglalt jogszabály, valamint az állami irányítás egyéb jogi eszköze alkotmányellenességének vagy nemzetközi szerződésbe ütközésének vizsgálatára terjed ki. „Az Alkotmánybíró-

ság hatáskörére vonatkozó alkotmányi és törvényi rendelkezések alapján az Alkotmány szabályainak felülvizsgálatára, módosítására, megváltoztatására az Alkotmánybíróóság hatásköre nem terjed ki, (...) alkotmányi rendelkezések alkotmányosságának felülvizsgálatára nem jogosult.” (1260/B/1997. AB határozat, ABH 1998, 816, 818.) Az Alkotmánybíróóságnak tehát nincsen hatásköre az Alkotmány 60. § (3) bekezdésével szó szerint megegyező, az Ltv. 15. § (1) bekezdésében foglalt rendelkezés alkotmányellenességének vizsgálatára. Erre tekintettel az Alkotmánybíróóság az Ltv. 15. § (1) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasította.

Az Ltv. 15. § (2) bekezdésében foglalt rendelkezés, miszerint az egyház belső törvényeinek, szabályainak érvényre juttatására állami kényszer nem alkalmazható, az Alkotmány 60. § (3) bekezdésének, s így az Ltv. 15. § (1) bekezdésének logikus folyománya. Az állam és egyház elválasztásának elvéből következik ugyanis az, hogy az állam egyik egyházzal sem kapcsolódhat össze intézményesen, s ezért egyetlen egyház belső szabályainak érvényre juttatására sem lehet állami kényszert igénybe venni. Az Alkotmánynak az indítványozó által hivatkozott 57., illetve 70/K. §-ai is csak az Alkotmányból és az állami jogszabályokból eredő jogok és köteleességek bíróság előtt való érvényesítését teszik lehetővé. Ezek az alkotmányos rendelkezések nem vonatkoznak, és az Alkotmány 60. § (3) bekezdése értelmében nem is vonatkozhatnak az egyházi normák állami bíróságok előtt történő érvényesítésének garantálására. Mindennek következtében az egyházi normák állami érvényesítésének az Ltv. 15. § (2) bekezdése szerinti kizárása nem sérti az Alkotmány 57. §-át, 60. § (3) bekezdését és 70/K. §-át. Ezért az Alkotmánybíróóság az Ltv. 15. § (2) bekezdése alkotmányellenességére alapított alkotmányjogi panaszt elutasította.

Az Alkotmánybíróóság e határozatának közzétételét az ügy alkotmányos jelentőségére tekintettel rendelte el.

Dr. Németh János s. k.,
az Alkotmánybíróóság elnöke

Dr. Bagi István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bihari Mihály s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Czúcz Ottó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Erdei Árpád s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Harmath Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kukorelli István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Strausz János s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Tersztyánszky Éva s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybíróági ügyszám: 189/D/2000.

A Kormány határozatai

A Kormány 1050/2003. (VI. 4.) Korm. határozata

a forint euróhoz viszonyított középárfolyamának megállapításáról

A Kormány — a Magyar Nemzeti Bankkal egyetértésben — 2003. június 4-én, azonnali hatállyal, a forint középárfolyamát 282,36 Ft/euróban állapítja meg, az árfolyam $\pm 15\%$ -os ingadozási sávjának változatlanul hagyása mellett.

Dr. Medgyessy Péter s. k.,
miniszterelnök

V. rész KÖZLEMÉNYEK, HIRDETMÉNYEK

A BM Központi Adatfeldolgozó, Nyilvántartó és Választási Hivatal közleménye

A BM Központi Hivatal a 35/2000. (XI. 30.) BM rendelet 73. § (1) bekezdése alapján — az eddig közzétetteken kívül — az alábbi elveszett, megsemmisült gépjármű törzskönyvek sorszámát teszi közzé:

313101B	152177C
294038D	566664A
805691B	508881B
109966B	429113C
530934C	963528C
024919C	715586B
336335A	808079B
075015A	972425C
314606A	343268B
170705C	598813C
202806C	516072B
877485A	137566A
136500A	888906C
538784A	809933B
090433C	007140B
096657B	178987A
581776B	909487C
119632D	281990C

492018C	812444A
205938C	761933B
755276A	784400A
957534A	230582B
336344D	286882C
786825C	696386A
761665B	696380A
820442C	289555C
296465C	542539A
278085C	123854C
064045C	675919C
803087B	122116A
113636D	952153B
672554A	075816C
608328C	894942B
444207A	174626B
110143A	776425B
056030D	910181A
492190B	108845B
354234A	122222A
391549C	965615A
938368C	279691B
013398C	498533B
358046A	690744C
690303B	767491A
249046C	002303A
352165B	931612A
556143B	199299A
022090B	260673A
706890C	802212C
812623A	556102B
009979C	370014C
024732B	779012C
384074A	174639A
040104C	383053A
923972B	014703C
847808A	373327B
253719A	433459B
250601B	390998B
842845B	254267A
014425D	878383C
680911A	801434C
554777B	246640B
787370A	463441A
723101A	589510C
085451A	

A Függetlenek Listája 2002. évi pénzügyi beszámolója

Forintban

Bevételek

1. Tagdíjak	0
2. Állami költségvetésből származó támogatás	0
3. Képviselőcsoportnak nyújtott állami támogatás	0
4. Egyéb hozzájárulások, adományok	0
5. A párt által alapított vállalat és korlátolt felelősségű társaság nyereségéből származó bevétel	0
6. Egyéb bevétel	0
Összesen	0

Kiadások

1. Támogatás a párt országgyűlési csoportja számára	0
2. Vállalkozások alapítására fordított összeg	0
3. Működési kiadások	0
4. Eszközbeszerzés	0
5. Politikai tevékenység kiadásai	0
6. Egyéb kiadások	0
Összesen	0

Szebeni András s. k.,
pénztáros

Wagner István s. k.,
elnök

KÖZLEMÉNY

A Magyar Hivatalos Közlönykiadó a Magyar Közlöny különszámaként megjelentette

A SZEMÉLYI JÖVEDELEMADÓRÓL SZÓLÓ 1995. ÉVI CXVII. TÖRVÉNY ÉS AZ ILLETÉKEKRŐL SZÓLÓ 1990. ÉVI XCIII. TÖRVÉNY HATÁLYOS SZÖVEGE

című, A/4 formátumú, 176 oldal terjedelmű kiadványt.

A különszám a személyi jövedelemadóról szóló 1995. évi CXVII. törvény és az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény tárgymutatóval ellátott hatályos szövegét tartalmazza.

A kézirat lezárva: 2003. január 31-én.

Ára: 840 Ft áfával.

A megrendeléseket a Magyar Hivatalos Közlönykiadó címére (1085 Budapest, Somogyi Béla u. 6.) lehet feladni. Fax: 338-4746 vagy 267-2780.

MEGRENDELŐLAP

Megrendeljük

A SZEMÉLYI JÖVEDELEMADÓRÓL SZÓLÓ 1995. ÉVI CXVII. TÖRVÉNY ÉS AZ ILLETÉKEKRŐL SZÓLÓ 1990. ÉVI XCIII. TÖRVÉNY HATÁLYOS SZÖVEGE

című kiadványt példányban.

A megrendelő (cég) neve:

Címe (város, irányítószám):

Utca, házszám:

Az ügyintéző neve, telefonszáma:

A megrendelő (cég) bankszámlaszáma:

A megrendelt példányok ellenértékét a postaköltséggel együtt, a szállítást követő számla kézhezvétele után, 8 napon belül a Magyar Hivatalos Közlönykiadónak a számlán feltüntetett pénzforgalmi jelzőszámára átutaljuk.

Keltezés:

.....
cégszerű aláírás

KÖZLEMÉNY

A Magyar Hivatalos Közlönykiadó a Magyar Közlöny különszámaként megjelentette

**Az általános forgalmi adóról szóló
1992. évi LXXIV. törvény,
a társasági adóról és az osztalékadóról szóló
1996. évi LXXXI. törvény,
az egyszerűsített vállalkozói adóról szóló
2002. évi XLIII. törvény
és a helyi adókról szóló 1990. évi C. törvény
HATÁLYOS SZÖVEGE**

című, A/4 formátumú, 136 oldal terjedelmű kiadványt.

A különszám az általános forgalmi adóról szóló 1992. évi LXXIV. törvény, a társasági adóról és az osztalékadóról szóló 1996. évi LXXXI. törvény, az egyszerűsített vállalkozói adóról szóló 2002. évi XLIII. törvény és a helyi adókról szóló 1990. évi C. törvény tárgymutatóval ellátott hatályos szövegét tartalmazza.

A kézirat lezárva: 2003. április 15-én.

Ára: 1792 Ft áfával.

A megrendeléseket a Magyar Hivatalos Közlönykiadó címére (1085 Budapest, Somogyi Béla u. 6.) lehet feladni.
Fax: 338-4746 vagy 267-2780.

MEGRENDELŐLAP

Megrendeljük

**Az általános forgalmi adóról szóló
1992. évi LXXIV. törvény,
a társasági adóról és az osztalékadóról szóló
1996. évi LXXXI. törvény,
az egyszerűsített vállalkozói adóról szóló
2002. évi XLIII. törvény
és a helyi adókról szóló 1990. évi C. törvény
HATÁLYOS SZÖVEGE**

című kiadványt példányban.

A megrendelő (cég) neve:

Címe (város, irányítószám):

Utca, házszám:

Az ügyintéző neve, telefonszáma:

A megrendelő (cég) bankszámlaszáma:

A megrendelt példányok ellenértékét a postaköltséggel együtt, a szállítást követő számla kézhezvétele után, 8 napon belül a Magyar Hivatalos Közlönykiadónak a számlán feltüntetett pénzforgalmi jelzőszámára átutaljuk.

Keltezés:

.....
cégszerű aláírás

KÖZLEMÉNY

A Magyar Hivatalos Közlönykiadó a Magyar Közlöny különszámaként megjelentette

AZ ALAPÍTVÁNYOKKAL KAPCSOLATOS JOGSZABÁLYOK

című, A/4 formátumú, 64 oldal terjedelmű kiadványt.

A különszám a Polgári Törvénykönyv alapítványokra vonatkozó rendelkezéseit, a Legfelsőbb Bíróság alapítványi tárgyú kollégiumi állásfoglalásait és eseti döntéseit, valamint az alapítványokra vonatkozó nyilvántartási, gazdálkodási, számviteli, vám-, adó- (ideértve az szja 1%-a felhasználásának szabályait) és illetékszabályok hatályos szövegét tartalmazza. Közlésre kerül továbbá a Kormány által alapított közalapítványok és alapítványok jegyzéke.

A kézirat lezárva: 2003. április 10-én.

Ára: 1176 Ft áfával.

A megrendeléseket a Magyar Hivatalos Közlönykiadó címére (1085 Budapest, Somogyi Béla u. 6.) lehet feladni. Fax: 338-4746 vagy 267-2780.

MEGRENDELŐLAP

Megrendeljük

AZ ALAPÍTVÁNYOKKAL KAPCSOLATOS JOGSZABÁLYOK

című kiadványt példányban.

A megrendelő (cég) neve:

Címe (város, irányítószám):

Utca, házszám:

Az ügyintéző neve, telefonszáma:

A megrendelő (cég) bankszámlaszáma:

A megrendelt példányok ellenértékét a postaköltséggel együtt, a szállítást követő számla kézhezvétele után, 8 napon belül a Magyar Hivatalos Közlönykiadónak a számlán feltüntetett pénzforgalmi jelzőszámára átutaljuk.

Keltezés:

.....
cégszerű aláírás

KÖZLEMÉNY

A Magyar Hivatalos Közlönykiadó a Magyar Közlöny különszámaként megjelentette

**AZ ÚJ POLGÁRI TÖRVÉNYKÖNYV
KONCEPCIÓJA ÉS TEMATIKÁJA**

című, A/4 formátumú, 144 oldal terjedelmű kiadványt.

A kiadvány a Kormány 1003/2003. (I. 25.) Korm. határozatával elfogadott új Polgári Törvénykönyv Konceptcióját és a Kodifikációs Főbizottság által jóváhagyott szabályozási Tematikát egybefoglalva tartalmazza.

Ára: 980 Ft áfával.

A megrendeléseket a Magyar Hivatalos Közlönykiadó címére (1085 Budapest, Somogyi Béla u. 6.) lehet feladni.
Fax: 338-4746 vagy 267-2780.

MEGRENDELŐLAP

Megrendeljük

**AZ ÚJ POLGÁRI TÖRVÉNYKÖNYV
KONCEPCIÓJA ÉS TEMATIKÁJA**

című kiadványt példányban.

A megrendelő (cég) neve:

Címe (város, irányítószám):

Utca, házszám:

Az ügyintéző neve, telefonszáma:

A megrendelő (cég) bankszámlaszáma:

A megrendelt példányok ellenértékét a postaköltséggel együtt, a szállítást követő számla kézhezvétele után, 8 napon belül a Magyar Hivatalos Közlönykiadónak a számlán feltüntetett pénzforgalmi jelzőszámára átutaljuk.

Keltezés:

.....
cégszerű aláírás

Szerkeszti a Miniszterelnöki Hivatal, a Szerkesztőbizottság közreműködésével.

A szerkesztésért felelős: dr. Müller György. Budapest V., Kossuth tér 1—3.

Kiadja a Magyar Hivatalos Közlönykiadó. Felelős kiadó: dr. Kodela László elnök-vezérigazgató.
Budapest VIII., Somogyi Béla u. 6. Telefon: 266-9290.

Előfizetésben megrendelhető a Magyar Hivatalos Közlönykiadónál

Budapest VIII., Somogyi Béla u. 6., 1394 Budapest 62. Pf. 357, vagy faxon 318-6668.

Előfizetésben terjeszti a Magyar Hivatalos Közlönykiadó a FÁMA Rt. közreműködésével. Telefon/fax: 266-6567.

Információ: tel./fax: 317-9999, 266-9290/245, 357 mellék.

Példányonként megvásárolható a kiadó Budapest VIII., Somogyi B. u. 6. (tel./fax: 267-2780) szám alatti közlönypoltjában, illetve megrendelhető a www.mhk.hu/kozlonybolt internetcímen.

2003. évi éves előfizetési díj: 62 496 Ft. Egy példány ára: 140 Ft 16 oldal terjedelemtől, utána + 8 oldalanként + 140 Ft.

A kiadó az előfizetési díj évközbéli emelésének jogát fenntartja.

HU ISSN 0076—2407

03.1037 — Nyomja a Magyar Hivatalos Közlönykiadó Lajosmizsei Nyomdája. Felelős vezető: Burján Norbert.